

הישיבה המאה-שמונים-ותשע של הכנסת העשירית

יום רביעי, ב' בניסן התשמ"ג (16 במרס 1983)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:03

א. שאלות ותשובות

16. נמסר לי כי היו כמה קיבוצים שביקשו להתיישב באזור זה. מדוע הוחלט על קבוצה אחת ולא על אחרת?

תשובת סגן שר החקלאות מ: דקל:
(לא נקראה. נמסרה לפרוטוקול)

1. כן.

2. כן. יישוב קהילתי פתוח.

3. כשטח ישראל אשר שוחרר ב-1967. גודל השטח — 700 דונם.

4. מתיישבים שהקימו עמותה והם משתייכים להתאחדות האיכרים.

5. ועדת שרים להתיישבות, ומאוחר יותר משרד החקלאות.

6. כן. עלידי מינהל מקרקעי ישראל.

7. כרגע — משרד החקלאות. בהמשך — משרד השיכון.

8. יימסר שטח של כ-600 מטר מרובע לכל משתכן. אחרי אישור התכנון.

9. קרקע בבעלות המדינה.

10. עדיין לא שולם. משום שהם לא התיישבו עדיין. התשלום מבוצע עם התחלת הבנייה.

11. על-פי החלטת הממשלה — 1/2 מערך הקרקע.

12. למשתכנים ינתן סיוע של אזור ג'. על-ידי משרד השיכון.

13. לא ידוע לנו. כהתאם לקריטריונים של משרד השיכון.

14. יש נוהל ותקנות המונעים אפשרות זאת.

15. התקציב לתשתית על חשבון המשתכנים עצמם.

16. קיבוצי אחד בלבד ביקש אזור זה — מעלה-החמישה. ועדת השרים לענייני התיישבות מצאה לנכון להקצות את השטח לגרעין שהוקם לצורך כך. אולם הדבר אינו מונע הצטרפות של אנשים לגרעין של היישוב הקהילתי כפרטים.

היו"ר מ' סבידור:

חורה לסגן שר החקלאות. אני מתכבד להזמין את שר הפנים להשיב על שאלות.

1973. טיפול המשטרה באזור

חבר הכנסת א' כ"ץ: עזש שאל את שר הפנים ביום י' בטבת התשמ"ג (26 בדצמבר 1982):

מצורף לשאלתא זו מכתבו של אזור אשר שמו וכתובתו מובאים בנפרד.

אודה לכבודו אם ישיב לי:

היו"ר מ' סבידור:

אני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת.

אני מזמין את סגן שר החקלאות להשיב על שאלתא אחת.

2463. התנחלות בגבעת-הרדר

חבר הכנסת א' כ"ץ: עזש שאל את שר החקלאות ביום י"ז באדר התשמ"ג (2 במרס 1983):

נמסר לי כי בגבעת-הרדר, שליד מעלה-החמישה, מתכוונים להקים התנחלות, או יישוב.

אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. האם התקבלה החלטת ועדת שרים להתיישבות בנושא גבעת-הרדר?

2. האם החלטת ועדת שרים מפרשת את סוג היישוב והיקפו ומה הפירוש?

3. האם השטח שהוקצב, אם הוקצב, נמצא כחוף או מחוץ לקו הירוק לשעבר? מה גודלו של השטח, ואם הוא נמצא כחוף הקו הירוק, מה גודל החלקים השונים?

4. מי הגוף המתיישב?

5. מי החליט על מהות הגוף המיישב או התושבים העתידיים?

6. האם הוכנה תוכנית מתאר? ואם כן — עלידי מי?

7. מי המשרד האחראי בפועל ליישוב?

8. האם נמסרה קרקע למתנחלים או למשתכנים ואיזה שטח ניתן לכל אחד?

9. של מי הקרקע שנמסרה?

10. כמה שולם עלידי כל מתנחל-משתכן עבור השטח שלו?

11. מה הם הנהלים של התורם המקצה קרקע במקרים כאלה ומה הם הקריטריונים לקביעת מחיר הקרקע למתנחל-משתכן?

12. האם קיבלו המתנחלים או המשתכנים, או האם הוכנסו להם, סיוע נוסף עלידי המדינה, ומה הוא הסיוע. מה היקפו הכספי ומאיזה תקציב ניתן הסכום?

13. האם נכונה הידיעה שאחדים מן המתנחלים כבר קיבלו פעם אחת קרקע וסיוע המדינה בתחום הגדה המערבית ועתה הם עוברים לאזור זה ומקבלים סיוע והקצבת קרקע פעם נוספת?

14. האם יש נוהל או תקנה המונעים אפשרות כזאת?

15. מי אחראי ומי מתכנן ומתקצב את פיתוח התשתית ביישוב החדש ומאיזה תקציב מוקצב הכסף?

2. לפי אילו כללים פתחו השוטרים כאש לעבר הנער?
3. האם אותרו הירורים והועמדו לדין?
4. האם מוכן השר לפעול למתן פיצויים לנפגע?

חבר הכנסת ח' טובי שאל את שר הפנים ביום כ"ז בטבת התשמ"ג (12 בינואר 1983):
כ"ז בספטמבר 1982, יום האבל והמחאה של האוכלוסייה הערבית בישראל על הטבח במחנות הפליטים סברה ושחילה, התקיימה בנצרת תהלוכת אבל, לפי הידיעות שבידי המשטרה נכנסה לתוך העיר עם כוח גדול והחלה לפזר קבוצות צעירים שעמדו מן הצד תוך שימוש באלות וכיריות. מן היריות נפצע נער בן 15 (שמו צורף למקור) בחלק העליון של ירכו הימנית.

הנני שואל את כבודו:

1. האם נחקרו נסיבות הפגיעה בנער ומה הן תוצאות החקירה?
2. לפי אילו כללים פתחו השוטרים כאש לעבר הנער?
3. האם אותרו הירורים והועמדו לדין?
4. האם מוכן כבודו לפעול למתן פיצויים לנפגע?

חבר הכנסת ח' טובי שאל את שר הפנים ביום ז' בשבט התשמ"ג (21 בינואר 1983):
כ"ז בספטמבר 1982, ביום האבל והמחאה של האוכלוסייה הערבית בישראל על הטבח במחנות הפליטים סברה ושחילה, התקיימה בנצרת תהלוכת אבל, לפי הפהטים שבידי, נכנסה המשטרה לתוך העיר עם כוח גדול והחלה לפזר קבוצות צעירים שעמדו מן הצד תוך שימוש באלות וכיריות. מן היריות נפצע בחזהו אורח בן 20 (שמו צורף למקור).

הנני שואל את כבודו:

1. האם נחקרו נסיבות הפגיעה באורח הנ"ל ומה הן תוצאות החקירה?
2. האם אותרו הירורים והועמדו לדין?
3. לפי אילו כללים פתחו השוטרים כאש לעבר הנ"ל?
4. האם מוכן השר לפעול למתן פיצויים לנפגע ולמשפחתו?

חבר הכנסת ח' טובי שאל את שר הפנים ביום כ"ז בטבת התשמ"ג (12 בינואר 1983):
כ"ז בספטמבר 1982, יום האבל והמחאה של האוכלוסייה הערבית בישראל על הטבח במחנות הפליטים סברה ושחילה, התקיימה בנצרת תהלוכת אבל, לפי הפרטים שבידי, נכנסה המשטרה לתוך העיר עם כוח גדול והחלה לפזר קבוצות צעירים שעמדו מן הצד תוך שימוש באלות וכיריות. מן היריות נפצע אורח בן 24 (שמו צורף למקור).

הנני שואל את כבודו:

1. האם נחקרו נסיבות הפגיעה באורח הנ"ל ומה הן תוצאות החקירה?
2. האם אותרו הירורים והועמדו לדין?
3. לפי אילו כללים פתחו השוטרים כאש לעבר הנ"ל?
4. האם מוכן כבודו לפעול למתן פיצויים לנפגע ולמשפחתו?

1. האומנם ביקורם של אנשי "שלום עכשיו" באריאל כ"ז בנובמבר 1982 נחשב להפגנה אשר על מג"כ לטפל בה?
2. האם יש הוראות לשוטרי מג"כ שלא לפגוע באזרחים תמימים ואפילו דעתם דעת מיעוט בעם?
3. האם ייתכן כי אורח הבא לתחנת משטרה איננו נענה כיאות?

4. הייתכן שאנשי משטרה, יומאים, משיבים לאורח הבא להתלונן בתגובה פוליטית על דעותיו האישיות?
5. האם תהיה מוכן לבדוק, לברר ולהוציא מקונות ממקרה מוזר זה, אשר ייתכן שיש רבים כמותו?

שר הפנים י' בורג:

(התשובה נקראה לבקשת חבר הכנסת א' נחמיאס)

1. כוח מג"כ הגיע למקום על-פי הודעה ממרחב שומרון שם, כי מפגינים מאנשי "שלום עכשיו", אשר מרוכזים בצומת עמנואל, משחיתים שלטים וגורמים להפרעות בתנועה.
2. אנשי מג"כ פועלים ומונחים במעשיהם על-פי החוק.

3. — 5. בגין חלונת האורח לגבי הטיפול בחלונות וההתייחסות אליו בתחנת המשטרה, נפתח תיק כידור, והוא ייבדק כמקובל. אם ימצא דופי בטיפולם של אנשי המשטרה, ייקטו נגדם אמצעים משמעתיים מתאימים.

2065 — 2067, 2182, 2195 — 2201, 2203. פגיעות באזרחים במהלך תהלוכה שהתקיימה בנצרת לאות אבל על הטבח במחנות סברה ושחילה
חבר הכנסת ח' טובי שאל את שר הפנים ביום כ"ז בטבת התשמ"ג (12 בינואר 1983):

כ"ז בספטמבר 1982, יום אבל ומחאה של האוכלוסייה הערבית בישראל על הטבח במחנות הפליטים סברה ושחילה, התקיימה בנצרת תהלוכה אבל, לפי הידיעות שבידי, המשטרה נכנסה לתוך העיר עם כוח גדול והחלה לפזר קבוצות צעירים שעמדו מן הצד תוך שימוש באלות וכיריות. מן היריות נפצע בידו אורח (שמו צורף למקור) שעמד מן הצד.

הנני שואל את כבודו:

1. האם נחקרו נסיבות הפגיעה באורח הנ"ל ומה העלתה החקירה?
2. לפי אילו כללים פתחו השוטרים כאש לעבר הנ"ל?
3. האם אותרו הירורים והועמדו לדין?
4. האם מוכן השר לפעול למתן פיצויים לנפגע?

חבר הכנסת ח' טובי שאל את שר הפנים ביום כ"ז בטבת התשמ"ג (12 בינואר 1983):
כ"ז בספטמבר 1982, יום האבל והמחאה של האוכלוסייה הערבית בישראל על הטבח במחנות הפליטים סברה ושחילה, התקיימה בנצרת תהלוכת אבל, לפי הידיעות שבידי, המשטרה נכנסה לתוך העיר עם כוח גדול והחלה לפזר קבוצות צעירים שעמדו מן הצד תוך שימוש באלות וכיריות. מן היריות נפצע בגבו ובכתפו נער בן 12 (השם צורף למקור).

הנני שואל את כבודו:

1. האם נחקרו נסיבות הפגיעה בנער ומה הן תוצאות החקירה?

האוכלוסייה הערבית בישראל. על הטבח במחנות הפליטים סברה ושחילה, התקיימה בנצרת תהלוכת אבל. לפי הפרטים שבידי, נכנסה המשטרה לתוך העיר עם כוח גדול והחלה לפזר קבוצות צעירים שעמדו מן הצד תוך שימוש באלות וביריות. מן היריות נפצע אורח בן 20 (שמו צורף למקור).

הנני שואל את כבודו:

1. האם נחקרו נסיבות הפגיעה באורח הנ"ל ומה הן תוצאות החקירה?

2. האם אותרו היורים והועמדו לדין?

3. לפי אילו כללים פתחו השוטרים באש לעבר הנ"ל?

4. האם מוכן כבודו לפעול למתן פיצויים לנפגע ולמשפחתו?

חבר הכנסת ת' טובי שאל את שר הפנים ביום ז' בשבט התשמ"ג (21 בינואר 1983):

ב-22 בספטמבר 1982, יום האבל והמחאה של האוכלוסייה הערבית בישראל על הטבח במחנות הפליטים סברה ושחילה, התקיימה בנצרת תהלוכת אבל. לפי הפרטים שבידי, נכנסה המשטרה לתוך העיר עם כוח גדול והחלה לפזר קבוצות צעירים שעמדו מן הצד, תוך שימוש באלות וביריות. מן היריות נפצע בראשו אורח בן 20 (שמו צורף למקור).

הנני שואל את כבודו:

1. האם נחקרו נסיבות הפגיעה באורח הנ"ל ומה הן תוצאות החקירה?

2. האם אותרו היורים והועמדו לדין?

3. לפי אילו כללים פתחו השוטרים באש לעבר הנ"ל?

4. האם מוכן השר לפעול למתן פיצויים לנפגע ולמשפחתו?

חבר הכנסת ת' טובי שאל את שר הפנים ביום ז' בשבט התשמ"ג (21 בינואר 1983):

ב-22 בספטמבר 1982, יום האבל והמחאה של האוכלוסייה הערבית בישראל על הטבח במחנות הפליטים סברה ושחילה, התקיימה בנצרת תהלוכת אבל. לפי הפרטים שבידי, נכנסה המשטרה לתוך העיר עם כוח גדול והחלה לפזר קבוצות צעירים שעמדו מן הצד, תוך שימוש באלות וביריות. מן היריות נפצע בכרכו אורח בן 24 (שמו צורף למקור).

הנני שואל את כבודו:

1. האם נחקרו נסיבות הפגיעה באורח הנ"ל ומה הן תוצאות החקירה?

2. האם אותרו היורים והועמדו לדין?

3. לפי אילו כללים פתחו השוטרים באש לעבר הנ"ל?

4. האם מוכן כבודו לפעול למתן פיצויים לנפגע ולמשפחתו?

חבר הכנסת ת' טובי שאל את שר הפנים ביום ז' בשבט התשמ"ג (21 בינואר 1983):

ב-22 בספטמבר 1982, יום האבל והמחאה של האוכלוסייה הערבית בישראל על הטבח במחנות הפליטים סברה ושחילה, התקיימה בנצרת תהלוכת אבל. לפי הפרטים שבידי, נכנסה המשטרה לתוך העיר עם כוח גדול והחלה לפזר קבוצות צעירים שעמדו מן הצד, תוך שימוש באלות וביריות. מן היריות נפצע אורח בן 23 (שמו צורף למקור).

חבר הכנסת ת' טובי שאל את שר הפנים ביום ז' בשבט התשמ"ג (21 בינואר 1983):

ב-22 בספטמבר 1982, יום האבל והמחאה של האוכלוסייה הערבית בישראל על הטבח במחנות הפליטים סברה ושחילה, התקיימה בנצרת תהלוכת אבל. לפי הפרטים שבידי, נכנסה המשטרה לתוך העיר עם כוח גדול והחלה לפזר קבוצות צעירים שעמדו מן הצד תוך שימוש באלות וביריות. מן היריות נפגע כרגלו אורח בן 25 (שמו צורף למקור).

הנני שואל את כבודו:

1. האם נחקרו נסיבות הפגיעה באורח הנ"ל ומה הן תוצאות החקירה?

2. האם אותרו היורים והועמדו לדין?

3. לפי אילו כללים פתחו השוטרים באש לעבר הנ"ל?

4. האם מוכן כבודו לפעול למתן פיצויים לנפגע ולמשפחתו?

חבר הכנסת ת' טובי שאל את שר הפנים ביום ז' בשבט התשמ"ג (21 בינואר 1983):

ב-22 בספטמבר 1982, יום האבל והמחאה של האוכלוסייה הערבית בישראל על הטבח במחנות הפליטים סברה ושחילה, התקיימה בנצרת תהלוכת אבל. לפי הפרטים שבידי, נכנסה המשטרה לתוך העיר עם כוח גדול והחלה לפזר קבוצות צעירים שעמדו מן הצד תוך שימוש באלות וביריות. מן היריות נפצע כרגלו אורח בן 18 (שמו צורף למקור).

הנני שואל את כבודו:

1. האם נחקרו נסיבות הפגיעה באורח הנ"ל ומה הן תוצאות החקירה?

2. האם אותרו היורים והועמדו לדין?

3. לפי אילו כללים פתחו השוטרים באש לעבר הנ"ל?

4. האם מוכן כבודו לפעול למתן פיצויים לנפגע ולמשפחתו?

חבר הכנסת ת' טובי שאל את שר הפנים ביום ז' בשבט התשמ"ג (21 בינואר 1983):

ב-22 בספטמבר 1982, ביום והמחאה של האוכלוסייה הערבית בישראל על הטבח במחנות הפליטים סברה ושחילה, התקיימה בנצרת תהלוכת אבל. לפי הפרטים שבידי, נכנסה המשטרה לתוך העיר עם כוח גדול והחלה לפזר קבוצות צעירים שעמדו מן הצד תוך שימוש באלות וביריות. מן היריות נפצע בכבו אורח (שמו צורף למקור). הוא נלקח לבית-חולים על-ידי משפחתו.

הנני שואל את כבודו:

1. האם נחקרו נסיבות הפגיעה באורח הנ"ל ומה הן תוצאות החקירה?

2. האם אותרו היורים והועמדו לדין?

3. לפי אילו כללים פתחו השוטרים באש לעבר הנ"ל?

4. האם מוכן השר לפעול למתן פיצויים לנפגע ולמשפחתו?

חבר הכנסת ת' טובי שאל את שר הפנים ביום ז' בשבט התשמ"ג (21 בינואר 1983):

ב-22 בספטמבר 1982, יום האבל והמחאה של

4. האם נערכה בדיקה דומה גם לגבי שנת 1982? אם כן — מה הן תוצאותיה?
5. כיצד יש כדעת המשטרה להיערך, לנוכח ממצאים אלה?

שר הפנים י' בורג:
(התשובה נקראה לבקשת חבר הכנסת א' נחמיאס)

1-2. הידיעות נכונות, אולם בנסיבות שיפורטו להלן: בהשוואה בין מעורבות רכב משטרה בתאונות דרכים ובין רכב אזרחי יש להביא בחשבון את תנאי הנסיעות האובייקטיביים והאופייניים לכל מגזר, המשפיעים, לדעת מומחים, על המעורבות בתאונות דרכים: א. רכב משטרה נוסע כ-50,000 ק"מ בשנה לעומת כ-15,000 ק"מ בשנה במגזר האזרחי: ב. רוב הפעילות הרכב המשטרית היא בתוך האזור העירוני הצפוף, על כל המשתמע מכך.

3. אירועי משטרה, ברובם, דורשים תגובה מהירה ונסיעה ברכב ביטחון כתנאי עבירות קשים.

4. הרכב המשטרה עובד ברובו 24 שעות ביממה ובכל תנאי מזג אוויר.

5. משטרת ישראל מקפידה יותר עם נהיגה לעומת נהגים אזרחיים, כאשר כל תיק תאונות דרכים, בין שהיו בה נפגעים ובין שנגרם נזק בלבד, מועבר להחלטת ראש מחלקת התנועה במטה הארצי. נמצא הנהג חייב — ננקטים נגדו אמצעי ענישה חמורים יותר מאשר ננקטים נגד נהג אזרחי.

המשטרה פועלת כל העת להעלאת רמת הנהיגה של השוטרים ולהגברת מודעותם לנושא הזהירות ומניעת תאונות דרכים. בשנת 1981 נפתח במשטרה בית ספר לנהיגה מבצעית, נולדמת בו הדרכה תאורטית ומעשית בנהיגה מבצעית. נערכת הדרכה שוטפת כמסגרת שיעורים שבועיים בכל יחידות המשטרה. בכל קורס משטרה מועבר נושא התנועה על כל היבטיו.

2288. התפרעויות במשחקי כדורגל בליגות הנמוכות
חבר הכנסת י' דוס שאל את שר הפנים ביום י"ח בשבט התשמ"ג (1 בפברואר 1983):

כמעט מדי שבת ניתן לקרוא במוספי הספרות המסקרים את משחקי ליגות ב', ג' וד' בכדורגל על התפרעויות במהלך משחקים ובסופן. במהלכן הוכו עד זוב דם שופטים, מאמנים ושחקנים.

שחקני כדורגל ששיחקו בעבר בליגות הגבוהות וכעת משחקים או מאמנים בליגות הנמוכות טוענים, כי יש לאסור משחקים בליגות אלה ללא נוכחות המשטרה, שכן ליגות אלה "מועדות לפרוענות". לדבריהם, נוכחות המשטרה מהווה גורם מרסן.

אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. האם יאות השר להורות למשטרה לשגר שוטרים למשחקי הליגות הנמוכות בכדורגל?

2. כמה תלונות הוגשו למשטרה על ידי שופטים וקבוצות כדורגל בעונת משחקים זו, 1982/83, על תופעות של אלימות פיסית במגרשים בליגות: לאומית, ארצית, א', ב', ג', ד'?

3. בליגות ב'—ד' — בכמה מן המקרים שבהם הוכו שופטים ושחקנים היתה המשטרה נוכחת?

הנני שואל את כבודו:

1. האם נחקרו נסיבות הפגיעה באזרח הנ"ל ומה הן תוצאות החקירה?

2. האם אותור היורים והועמדו לדין?

3. לפי אילו כללים פתחו השוטרים כאש לעבר הנ"ל?

4. האם מוכן השר לפעול למתן פיצויים לנפגע ולמשפחתו?

תשובת שר הפנים י' בורג:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-3. ב-22 לספטמבר 1982 נעשו בעיר נצרת פעולות רבות משתתפים, שעימן הפירות סדר חמורות. במהלך הפירות הסדר נמצאו השוטרים כמצב סכנה, שחייבם להשתמש בכלי נשק. על-מנת להיחלץ מן ההתקפות שבוצעו כלפיהם.

ועדה בודקת שמנה מפקד המחוז הצפוני, אשר בדקה בהרחבה ובקפדנות נושא הפתיחה באש, מצאה כי השימוש בכלי ירייה בנסיבות האירועים בנצרת היה מוצדק.

4. נושא הפיצויים צריך להיבחן משפטית על-פי העובדות והממצאים הרלבנטיים.

2193, 2195. מעורבות המשטרה בתאונות הדרכים
חברת הכנסת ש' ארבל-אלמחלניו שאלה את שר הפנים ביום ו' בשבט התשמ"ג (21 בינואר 1983):

ב"הארץ" מיום 31 בדצמבר 1982 פורסם, שהמשטרה מצויה במקום השלישי בין הגורמים האזרחיים שהיו מעורבים בתאונות דרכים עם נפגעים.

נוכח העובדה שהקטל בדרכים הולך וגובר והמשטרה היא מהגורמים הפועלים לצמצומו, ועקב כך היא נדרשת להיות דוגמה, רצוני לשאול את כבודו:

1. האם האינפורמציה שפורסמה נכונה?

2. אם כן — מה הוא מספר כלי הרכב המשטריים שהיו מעורבים בתאונות דרכים?

3. מה הוא מספר הנפגעים מתאונות דרכים שבהן היה מעורב כלי רכב משטרה בשנים 1981 — 1982?

4. מה הן הסיבות לכך שרכב משטרה מעורב במספר רב של תאונות דרכים עם נפגעים?

5. מה הם האמצעים אשר כדעת כבודו לנקוט כדי להקטין את שיעור המעורבות של כלי רכב משטריים בתאונות דרכים?

חבר הכנסת א' שפיזר שאל את שר הפנים ביום י"ח בשבט התשמ"ג (1 בפברואר 1983):

מבדיקה פנימית שערכה המשטרה על אודות מעורבותם של כלי הרכב שלה בתאונות עם נפגעים, אשר תוצאותיה פורסמו בעיתונות, עולה כי היא מצויה במקום השלישי בין הגורמים האזרחיים שהיו מעורבים בתאונות כאלה. מבדיקה שנערכה בטכניון, אשר תוצאותיה פורסמו באחרונה, עולה כי המשטרה נמצאה במקום השני ברשימה זו.

אודה לשר אם ישיב לי:

1. האם הידיעות נכונות?

2. האם הן מקובלות על השר?

3. מה הן הסיבות לתוצאות אלה?

2. אם כן — האם התגלו האשמים למעשה?
 3. האם נפתחה חקירה לגלות את שולחי מכתב האיום לקיבוץ מרחביה?
 4. אם לא — מה תוצאות החקירה?
 5. אם לא — מה הן הסיבות שלא נפתחה חקירה בנדון?
- שר הפנים י' בורג:
1. לפי חוות דעת מומחה שרפות, אכן היתה הצתה.
 2. במקרה זה טרם התגלו חשודים. החקירה נמשכת.
 3. נפתח תיק פלילי בתחנת עפולה.
 4. התיק עדיין בחקירה.

2382. הכנת התקנות המסדירות הנפת דגל
חבר הכנסת פ' גולדשטיין שאל את שר הפנים ביום כ"ז בשבט
התשמ"ג (10 בפברואר 1983):
ביום 30 במאי 1982 פניתי אליך בשאלתא מס' 1412.
עניתי עליה ביום 1 באוקטובר 1982 כלדהלן: על שאלה 1 —
באיוה שלב נמצאות ההכנות (התקנות המסדירות הנפת דגל)?
— עניתי שטיטה מוכנה ונמצאת בעיון הגורמים הנוגעים
בדבר: על שאלה 2 — מתי עשויה הכנת התקנות להסתיים?
— עניתי שבחודשים הקרובים: על שאלה 3 — מה הוא המועד
האחרון לפרסומן? — עניתי שמשרד הפנים יעשה כמיטב
יכולתו לפרסם את התקנות בהקדם האפשרי.

הואיל ועברו למעלה משישה חודשים מיום השאלתא
האחרונה בנדון, וארבעה חודשים מיום התשובה, אודה לך אם
תשיב לי:

1. מה הוא השלב שבו נמצאות ההכנות בדבר התקנת
התקנות?
 2. מתי עשויות ההכנות להסתיים?
 3. מה הוא המועד האחרון, לדעת השר, שבו תתפרסמה
התקנות?
- שר הפנים י' בורג:
1. תוך הליך הכנת התקנות, ועדת השלום לענייני טקסים
החליטה לחייב המצאת דגל המדינה בלשכותיהם של נושאי
משרה שונים ברשויות השלטון. כתוצאה מכך, החלטות
הוועדה שולבו בתקנות המוצעות לחוק הדגל והסמל. התקנות
הועברו בינתיים לעיון ולהערות הוועדה הבין-משרדית
לטקסים.

2 — 3: יש לקוות כי העדות הוועדה יתקבלו בעתיד הקרוב
וכי התקנת התקנות לא תיקח עוד זמן רב.

2383. פעולתה של הוועדה לבניין ערים — הקריות
חבר הכנסת י' רום שאל את שר הפנים ביום כ"ז בשבט
התשמ"ג (10 בפברואר 1983):
בכנסת התשיעית הגשתי שאלתא, מס' 8055, ובה
התרעתי על העדר קריטריונים ברורים במתן רשיונות בנייה
על-ידי הוועדה לבניין ערים — הקריות. כתשובתך ציינת, כי
הוועדה פועלת בהתאם לחוק.

בית-הדין הגבוה לצדק קבע לאחרונה בפסק-דין:
"הוועדה המקומית לתכנון ולבנייה (קריות) חרצה
מסמכיותה, הפירה כללים מקובלים ופעלה בניגוד לחוקי
התכנון והבנייה".

תשובת שר הפנים י' בורג:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. המשטרה מקצה כוחות משטרה למשחקים, בהתאם
לשיקול דעת מקצועי ומבצעי.
2. בעונת המשחקים 1982/83 נפתחו בכל הארץ 48 תיקים
בגין חקירה או התפרעות במגרש או במתקן ספורט. מספר זה
כולל את כל הליגות, בכל ענפי הספורט.
3. אין אפשרות להפריד בין הליגות או בין ענפי הספורט
השונים. נוכחות המשטרה בכל משחק היתה בהתאם לאמור
בתשובה על שאלה 1.

2291. האוכלוסייה הברואית בארץ

חבר הכנסת ב' שליטא שאל את שר הפנים ביום י"ח בשבט
התשמ"ג (1 בפברואר 1983):
כמדינת ישראל קיימים יישובי ברואים בתוספת
אוכלוסייה מפורזת שאינה מוגדרת.

בקשר לכך, רצוני לשאול:

1. כמה יישובים ברואיים שהם בבחינת כפרים של ממש
קיימים במדינת ישראל?
2. מה מעמדם?
3. מהו מספרה של האוכלוסייה הברואית המפורזת
והבלתי-מוגדרת במדינת ישראל?
4. האם בדעת השר לקיים בחירות במתכונת ישראלית
כמועצת רהט הברואית, בעת קיומן של הבחירות הקרובות
לרשויות המקומיות?
5. האם יש במשרד הפנים כללים של זמן מוגדר לוועדה
קרואה או ממונה?

תשובת שר הפנים י' בורג:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. שבעה יישובים ברואיים תוכננו, מתוכם שלושה
נמצאים בבנייה.
2. ליישובים הברואיים אין עדיין מעמד מוניציפלי. מלבד
היישוב רהט, שבימים הקרובים ייחתם צו שיפוטי עבורו.
3. האוכלוסייה הברואית מונה, בשנת 1983, כ-50,000
נפש. מתוכם 29,000 נפש ביישובים ו-21,000 נפש מפורזים על
פני השטח במקבצים שבטיים וחלקי שבטים.
4. לא.
5. ועדה קרואה, בדומה לוועדה ממונה, מכהנת עד שיש
יסוד להניח שנתגבשה מנהיגות מקומית המסוגלת לנהל את
היישוב.

2381. שרפת המנפטה של מפעלי העמק

חברת הכנסת ש' ארבל-אמולוניו שאלה את שר הפנים ביום
כ"ז בשבט התשמ"ג (10 בפברואר 1983):
בעיתון "הארץ" פורסם, שיום לאחר שרפת המנפטה של
מפעלי העמק — שלפי הערכת המשטרה יש סבירות להנחה
שהיא הוצתה בודון — התקבלו במוכריות קיבוץ מרחביה
מכתב איום, ובו נאמר: "נשורף לכם איזה משק קטן".

רצוני לשאול את כבודו:

1. האם יש הוכחה שהמנפטה הוצתה בודון?

— שאלות ותשובות: החלטה בדבר חלוקת הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 20) —

היו"ר מ' סבידור:

השר כבר השיב.

שר הפנים י' בורג:

לא, התשובה הועברה לפרוטוקול.

היו"ר מ' סבידור:

אתה מוכן להשיב על זה. מעל הדוכן?

שר הפנים י' בורג:

כתנאי שאמצא את זה עכשיו. כן, אני מוכן לענות.

היו"ר מ' סבידור:

חבר הכנסת וילנר, השר נענה לבקשתך.

שר הפנים י' בורג:

מתוך הכרה לרוח הקולגיאליה שמגלים חברי סיעה אחת.

דבר שאינו קורה בכל הסיעות.

שר התיירות א' שריר:

בעיקר כשהכנסת וילנר עבר לשבת בספסלי הליכוד.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

וה' בספק. כתוב פה "כרמן".

שר הפנים י' בורג:

(קורא את התשובה על שאלות 2065, 2066, 2182.

2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2203, ראה

(1793).

היו"ר מ' סבידור:

תודה לשר הפנים.

חופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אני מבקש תשובה על השאלות שהגשתי.

היו"ר מ' סבידור:

זה עתה קרא השר את התשובה על שאלות שלך. עלי-פי

בקשת חבר הכנסת וילנר.

שר הפנים י' בורג:

חבר הכנסת וילנר דאג לך, חבר הכנסת חופיק טובי, ואני

עניתי על השאלות מעל הדוכן. מפני שאני מחשיב מאוד

אחדות בין חברים באותה סיעה.

היו"ר מ' סבידור:

תודה רבה.

ב. החלטה בדבר חלוקת הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 20), התשמ"ג — 1983*

ביום כ' בחשוון התשמ"ב, 17 בנובמבר 1981, זו הצעת

ההחלטה שהכנסת מתבקשת לקבל.

ה צ ב ע ה

ההצעה בדבר חלוקת הצעת חוק העונשין

(תיקון מס' 20), התשמ"ג — 1983, נתקבלה.

היו"ר מ' סבידור:

ברוב קולות החליטה הכנסת לקבל את הצעת ההחלטה.

כפי שקראתי באוזני חברי הבית.

"הד הקריות", המדווח על כך, הביא את תגובת יושב ראש הוועדה המקומית לבניין ערים הקריות — קצין מחוז חיפה במשרד הפנים: "הוועדה נהגה בדרך זו מאז קמה — — — ייתכן שמה שעשינו לא היה חוקי, אך כך נהגנו כלפי כולם — — —" (הכתבה צורפה למקור).

אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. אילו צעדים ינקוט השר לתיקון העיוותים שעליהם מתריע הבג"ץ?

2. אילו פעולות נוקט משרדך כדי לוודא, כי ועדות בניין הערים המקומיות והמחוזיות פועלות בהתאם לחוק התכנון והבנייה?

תשובת שר הפנים י' בורג:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. העיוותים שעליהם התריע בג"ץ באו על תיקונם: לגבי צורת חישוב שטח הבנייה, החלה הוועדה המקומית לחשב את שטח הבנייה בהתאם לחוכניות בניין עיר המאושרות כחוק; לגבי נושא ההקלות, קבעה הוועדה המקומית קריטריונים למתן הקלות, והיא מאשרת הקלות בהתאם לקריטריונים הנ"ל.

2. חוק התכנון והבנייה קובע את דרכי הפיקוח על הוועדות המקומיות, באמצעות נציגי שר הפנים המתמנים כחברים בוועדות המקומיות ועוקבים אחר פעולותיהן. יתר על כן, הוועדות המחוזיות מקיימות מגע שוטף עם הוועדות המקומיות, ומקבלות מידע על פעולותיהן של הוועדות המקומיות.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):

אולי אפשר להשיב על שאלתא מס' 2193?

היו"ר מ' סבידור:

השר השיב על שאלתא זו עלי-פי בקשתו של חבר הכנסת

נחמיאס.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):

תודה רבה.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אפשר לבקש תשובה על שאלתא של חבר הכנסת חופיק

טובי?

ג. סקירת שר התיירות על פעולות משרדו — תשובת השר

ביטוי מקרי מאוד ומוצלח מאוד, ואני מבין אותך על הביטוי הזה. הייתי רוצה לראות גם את המימוש הלכה למעשה של אותה "גאווה יחידה", שהיא מדברת עליה, כערים, במשכנות ובכירות השונות.

אכן, יש "גאווה יחידה", כפי שהיא קראה לזה — ואני מזדהה עם הביטוי הזה — במדינות שונות באירופה ובעולם הרחב, כאשר האזרחים והתושבים באותו מקום עושים הכול על-מנת שלמקום יהיו ייחודיות ותנאים שמקום מגורים יכול להתברך בהם. לצערי הרב, אינני יכול לומר שכך הם פני הדברים בארץ. די לעבור בערי ישראל, במושבותיה ובעירוניה כדי לראות שיש עזובה לא קטנה. אני אומר את זה בכאב לב, מפני שאי-אפשר לדבר על תיירות בלי לדבר על איכות חיים, ואולי להתייחס בראש ובראשונה לאיכות החיים של התושבים. אם כן, אי-אפשר לדבר על איכות חיים, אי-אפשר לדבר על קשר למקום, אם קשר זה אינו מתבטא גם בדאגה למה שנעשה בחוצות אותו מקום: לא רק למה שנעשה בדל"ת אמות של אותו אדם, הדואג שבתו יהיה מטופת, אלא גם בחוצות ביתו. זה אחד הדברים שאפשר להשיג רק באמצעות חינוך.

אני שמח לציין, ששר החינוך והתרבות נענה להצעתנו, ובמסגרת השיעורים בבתי-הספר נכלל הנושא של ענף התיירות, שאחד האספקטים שלו הוא ללא ספק אחזקה נאותה, ניקיון, וכל הדברים הכלולים במונח איכות חיים.

חברת הכנסת סולודר, אני גם רוצה לומר, שבשלב זה אין לנו כוונה להתמקד בשני מקומות פיתוח ביס-המלח. אנחנו סבורים שקודם כול צריך לפתח את חמצי-זהר ועין-בוקק. אין לרוץ ולהתפור על יותר מדי מקומות. קליה, שזה דאי המקום השני שהתכוונתי אליו, נמצא היום בריזנים במשרדנו. יש למקום זה יתרונות גדולים, והוא יכול להיות מקום תיירות יוצא מן הכלל. אבל בשלב זה אין לנו כוונת אלא להמשיך ולפתח בצורה יותר מרוכזת את המקום שבו אנו פועלים ביס-המלח. ואכן, ליס-המלח אנחנו מקדישים את מרבית תקציב המשרד. על-מנת שנוכל להביא אותו לדרגת פיתוח כזאת, שגם יומים פריטים יתחילו להשקיע שם.

בקשר לתיירות פנים — אחד הדברים שאנו, במשרד התיירות, יכולים להתברך בו בהצלחה מרבית הוא הנושא של תיירות הפנים. עם כזו למשרד קבעתי, שאין המשרד יכול לעסוק אך ורק בתיירות חוץ. יש שני צדדים למטבע של התיירות: האחד הוא תיירות חוץ, והשני הוא תיירות פנים: האחד משלים את האחר. לא ניתנה מספק תשומת לב לתיירות פנים. יש לנו גם חובה ראשונית כלפי אזרחי המדינה, שיהיו מופתיתח התיירותי שאנו עושים בארץ. לצערי הרב, מרבית הישראלים לנסע לחוץ-לארץ. בשנה האחרונה נסעו 600 — 700 אלף ישראלים לחוץ-לארץ. אני אומר "לצערי הרב", אולם אני חושב שיש צורך לנקוט אילו שהן פעולות כדי למנוע זאת. מלבד פעולות חינוך או הצבעה בפני הישראלים על היתרונות של חופשה בארץ. אבל, בתיירות הפנים בשנה שעברה היה גידול של 12%, וכמדינה רבה היא איננה את הידידה בתיירות מחוץ-לארץ. אני מקווה שהשנה נוכל להמשיך ולפעול הלאה בנושא זה, שאנו רואים אותו כנושא חשוב מאוד.

ביחס להצעתך כלפי טבריה אנו, כמובן, נמשיך לפתח את טבריה. אנו רואים את טבריה, והכינרת, כמוקד תיירותי חשוב מאוד.

היו"ר מ' סבידור:

אני מבקש להזמין עכשיו את שר התיירות, להשמיע את תשובתו למתווכחים על סקירת השר על פעולות משרדו.

חבר הכנסת בני שליטא, אכבד זאת מאוד אם אתה תייצג פה את הסיעה כולה.

יצחק זינגר (הליכוד):
מה אתה?

היו"ר מ' סבידור:

טוב, אתה מייצג פה את הסיעות הדתיות.

שר התיירות א' שריר:

אדוני, לאחר שהסדרנו את בעיית הייצוג, אני יכול להתחיל בדבריי?

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת, אני מתכוון להתייחס — לא להשיב אלא להתייחס — לדיון שהתקיים כאן על תקציב משרד התיירות ולמה שאמרנו כל אלה שהשתתפו בו. ראשית, תודתי נתונה לכל אלה שהשתתפו בדיון על הדברים שהשמיעו, על התמיכה שמשדרו וענף התיירות בכלל וזכו לה. הדברים היו חשובים מאוד. אנחנו נלמד אותם, ניקח אותם לתשומת לבנו כאשר נמשיך בתוכניות העבודה של המשרד. אני חושב שהעידוד הרב ששאבנו מהדברים שהושמעו כאן ילווה אותנו בהמשך עבודתנו.

אכן, כל המשתתפים בדיון כאן טרחו לציין בהדגשה את חשיבותו הרבה של ענף התיירות כיום ובעתיד ואת אשר יכול ענף זה לתרום למשק ולמאזן התשלומים של המדינה.

אדוני היושב-ראש, נתונים מספר יכולים להמחיש לנו בצורה ברורה ביותר את מה שהענף יכול לעשות ולתרום למשק המדינה. כיום זוכים אנו להכנסה של 800 מיליון דולר בקירוב, הכנסה שמייצרים אותה, כ-3% — 4% בסך-הכול מכלל כוח-האדם במשק. אם נבחן את התרומה של מגורים אחרים במשק, כגון החקלאות, עם ערך מוסף של 450 מיליון דולר; או היעדרים עם ערך מוסף של 180 מיליון דולר בשנה האחרונה; או התעשייה עם ערך מוסף של שני מיליארדי דולר בקירוב, כאשר בתעשייה בלבד מועסקים 27% מכלל המועסקים במשק — הרי נוכל לראות על נקלה את התרומה הגדולה ואת הפוטנציאל האדיר הטמון בענף התיירות למשק המדינה ולמאזן התשלומים של המדינה.

במיוחד רוצה אני להתייחס גם לעתיד הענף בארץ ומבחינה גלובלית כלל-עולמית. כיום אנחנו עומדים בפני תנועת תיירות כלל-עולמית — תיירות העוברים את גבולות ארצם — של כ-280 מיליון תייר לשנה. התחזיות של ארגון התיירות העולמי מדברות על הכפלת מספר זה בעשור הקרוב, כלומר 600 מיליון תיירים בקירוב לשנה.

כיום אנחנו נהנים בסך הכול מ-1/3 בקירוב מכלל התנועה העולמית. גם אם המצב יישאר סטטי, מבחינת האחוז, נהנים אנו מכלל תנועת התיירות העולמית, ונוכל להגיע להכפלה ולהשלשה של מספר התיירים. דבר זה מצביע בצורה הבוורה ביותר גם על תנופת הכפלה במספר זה ההכנסות שאנחנו יכולים לצפות להן מן הענף.

ברשותך, אדוני היושב-ראש, הייתי רוצה להתייחס במלים מספר לדברי המשתתפים השונים בדיון. חברת הכנסת סולודר, אני יכול לומר שהביטוי שבו השתמשת, "גאווה יחידה", הוא

היהודית לישראל. זו, לצערי הרב, נמצאת בשפל חמור. דבר זה מסוכן מבחינה לאומית. חמור מבחינה לאומית. רק 20% מכלל יהודי ארצות-הברית ביקר אי-פעם בישראל, לאחר 35 שנות קיומה של המדינה; כלומר: למעלה מ-80% תיירים לא ביקרו בה. לדעתי, דבר זה דורש טיפול במישור לאומי, ולא רק בטיפול תיירותי. אנתוני מגייסם אישים בעולם הרחב כדי לעודד תיירות לישראל. בשנה שעברה הזמנו מאות רבות של אישי ציבור. נמשיך בכך. אני חושב שכשאישי ציבור באים לישראל יש בכך כדי לעורר תהודה רבה בארץ מוצאם וליצור את האקלים הנוח לביקור של תיירים מאותו מקום.

חבר הכנסת מאיר שטרית דיבר על אוצר הטבע ששיש לנו בתיירות, ואני מסכים אתו. בכל לבי. אני חושב שאכן אם לא התברכנו באוצרות טבע אחרים, התיירות היא אוצר הטבע שלנו. לצערי הרב, הטיפול שזכה לו הנושא עד עכשיו והמשאבים שזכתה להם התיירות עד עכשיו אינם יכולים להביא לכדי ניצול מלא של הפוטנציאל האדיר הטמון בענף זה. אני קובע כאן, חבר הכנסת, שניתן היה להגיע ל-2 — 3 מיליוני תיירים בשנה. הדבר הזה היה מכאי לילי שיפור משמעותי מאוד. במאזן התשלומים של מדינת ישראל, במקום להקדיש מאמצים רבים כל-כך בקרנות של תרומות לישראל — ואיני ממעיט חסיד-לילה בחשיבותן של אותן קרנות, אני חושב שמה שאנו עושים כמגבית ומה שאנו עושים כמפעל לאגירות מלווה פיתוח הוא דבר חשוב ביותר — ניתן היה בעמל כפינו, ביוזע אפנו לעשות פי כמה מאשר אנתוני מצליחם היום לגייס בחוץ-לארץ במענקים ובהלואות. הרבר הזה היה גם יכול להביא לזקיפת קומתנו הלאומית, אם לעצמאות המדינית שזכינו לה הייתה יכולה להיות צמודה גם עצמאות כלכלית. אבל המשאבים אשר עומדים היום לרשותנו אין בהם כדי ליצור את אותה פריצת דרך משמעותית, שיכולה להביא לאותם 2, 3 ויותר מיליונים של תיירים לישראל.

אני קובע כאן, אדוני היושב-ראש, לא בסובייקטיביות אלא באובייקטיביות גמורה, שאין עוד כמדינת ישראל אתר תיירותי הממוגן בתוכו אפשרויות רבות כל-כך כמו אלה שיש לנו כאן בארץ. עם זאת, טרם הצלחנו להגיע לאותה רמת תיירות שמדינת ישראל זכתה לה.

חבר הכנסת שטרית — הוא איננו כאן, ואני מצטער על כך — אמר שתקציב פיתוח התשתית הוא אחוז אחד מתקציב המדינה. אדוני היושב-ראש, אם זה היה אחוז אחד מתקציב המדינה, הייתי מוכן לקבל זאת מיד. לצערי הרב, כך כל תקציב משרד התיירות, על שלוחותיו, ובכלל זה כמובן תקציב פיתוח התשתית, הוא 0.2%. לא אחוז אחד של תקציב פיתוח התשתית בלבד, אלא 0.2%. זה גזר, כמובן, גזירה ישירה על יכולת הפעילות שלנו לפיתוח תשתית ברחבי הארץ. דבר שאנתוני נחקלים בו היום בקשיים רבים מאוד.

התקציב שלנו נקבע כשעתו לטיפול רק כמה שנקרא הקו הירוק. היום, עם כל רצוננו לפרוץ גם ליהודה ולשומרון וגם להר הנגלן, שם יש פוטנציאל תיירותי אדיר, משמעותי וחופק לפיתוח — במיוחד ביהודה ובשומרון, שם יש לנו שורשים היסטוריים — איננו יכולים היום לפרוץ מעבר לגבולות שאנתוני פועלים בהם.

חבר הכנסת נתמאס אמר שלמרות המלחמה, הירידה בתנועת התיירות הייתה קטנה. זו נקודה חשובה מאוד. אני רוצה לציין בספיק רב מאוד, שלמרות הדיכויים והנבואות הקשות וההשחורות, בשנה שבה הייתה הצטברות של נסיבות — שאיני חושב שמדינה כלשהי בעולם עמדה בפניה, עד כמה שהתיירות

לחבר הכנסת אריאל ויינשטיין, ברצוני לציין שתרומת הענף במטבע-החוץ, שהוא דיבר עליה, הומחשה בנתונים שהבאנו אותם בפני מליאת הכנסת. הכנסת הענף כשלעצמו גם בשנה שהיתה שנה קשה עלתה על הכנסות מטבע-חוץ מיצוא חקלאי ויהלומים והגיעה ל-40% מכלל היצוא התעשייתי. המספרים האלה, אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, יש בהם כדי להמחיש את התרומה, של הענף למשק וגם את הפוטנציאל האדיר שלו. אם ענף התיירות מכניס, עם כוח האדם שעמל בו כפי שצינתי קודם, 3% — 4% בסך הכול, כ-40% מסך כל היצוא התעשייתי — זה כשלעצמו ממחיש את הפוטנציאל האדיר שיש לענף זה במשק. אני מקבל בהחלט את הצעתך לגבי נופש עממי של 2 — 3 כוכבים. גם בנושא יערות קרן-הקיימת ופארקים אנו פועלים באינטנסיביות רבה מאוד. ונתנו הוראה לשים דגש מיוחד בבניית בתי-מלון ומקומות נופש עממיים.

חבר הכנסת סויסה דיבר על כך שמיליון תיירים לשנה — זה מעט. אני מסכים אתו בהחלט. אני חושב שלמדינת ישראל יש יתרונות תיירותיים אולי מהמובהקים ביותר ומהמתקדמים ביותר בעולם. היינו יכולים בהחלט להגיע למספר שאליו הגיעו השכנים שלנו ביוון ובמקומות אחרים. היינו יותר מ-3 — 4 מיליון תיירים לשנה. אני מקווה שלאחר שנצא מהשפל שפקד אותנו, בעזרת המאמצים שאנו עושים, נוכל להגיע גם למספר גדול יותר של תיירים. זהו גם אינטרס כלל-לאומי משקי וגם אינטרס הסכרתי. כפי שהחבר הכנסת סויסה עמד על כך, מיליון תיירים שבאים אלינו הם שליחי רצון טוב הטובים ביותר שאנחנו יכולים למצוא. לאחר שאדם ביקר בארץ, החרשם מוקבלת הפנים שאנו עורכים פה, אין ספק שהוא השליח הטוב ביותר. לכן, במקום להוציא כספים רבים על הסכרה בחוץ-לארץ, טוב יותר לעשות כאן את ההסכרה הטובה ביותר באמצעים ובמאמצים קטנים ביותר.

לחבר הכנסת הלפרט אני רוצה לומר, שאיני יודע למה הוא התכוון בדברו על מחלקת ביצועים אקטיבית במשרד. כל האגפים, במידת כוח האדם שעומד לרשותנו, הם אגפים אקטיביים. בנושא של תיירות דתית אנו מקימים עכשיו מחלקה מיוחדת. אני מודע לחשיבות הרבה של תיירות דתית, אולם הייתי מציע לחבר הכנסת הלפרט שיאמר לכנסת, לי ולאחרים, מה הוא עושה עלימנת לעודד את הציבור החרדי כרחבי העולם, המונה מאות אלפי נפש, לבוא ולבקר בישראל לפחות אחת לשנה; מה הוא עושה עלימנת לעודד את הרבנים להוציא קריאה לציבור חסידיהם לבוא ולבקר בארץ. אני חושב שלו הם היו עושים את הפעילות הזאת בחוץ-לארץ, היינו עדים כאן לביקורים רבים של הציבור החרדי. ולזה יש רק אספקט תיירותי אלא גם אספקט של קשר עם הארץ. לגבי חילול שבת בחברות תיירות ושמירת הכשרות — מובן שאנו מקפידים על כך ודבריו יילקחו לתשומת לבנו.

חבר הכנסת שבת וייס ציין, שהדיון במשרד התיירות צריך להיות יחד עם המשרדים הכלכליים האחרים. אני חושב שזוהי הצעה נכונה מאוד. מפני שצריך לראות את נושא התיירות כנושא ערך כלכלי-משקי בהקשר הרחב יותר, וברגע שאנחנו בוחרים כל ענף בפני עצמו ואיננו מסתכלים על הקשת הרחבה יותר, כשילוב של הענפים השונים, אזי באיזה מקום חוש המידה והפרספקטיבה אובדים. אבל זה כבר עניין לכנסת לדון בו, ולא עלי לטפל בכך.

לגבי התיירות היהודית — הקמנו בארצות-הברית, ואולי נעשה זאת גם בארצות אחרות, מועצה המורכבת מראשי כל הארגונים היהודיים, אשר תפקידה לטפל בקידום התיירות

המרכזית לסטטיסטיקה אומרת. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה טיקה אומרת מיליון והוא אומר 300,000. והוא מבקש שהציבור ישקיע. האם אין בזה הטעיה הציבור?

אני פניתי לממונה על שוק ההון במשרד האוצר וביקשתי את תגובתו על הנושא הזה. לא ייתכן לבוא באותו יום ממש ולומר: קנו את מניותי. חשקיעו כסף במניות שלי; אבל העסק שלי שייך לענף אשר נמצא במשבר. זה היה מעשה חסר אחריות. פליטת פה אומללה מאוד. אבל לא ראשונה של האיש הזה.

במידה מסוימת של חוש הומור אמרתי. שאני אחסוך שלושה מיליוני שקלים לשנה. הסכום שאני משלם ללשכה המרכזית לסטטיסטיקה, מפני יש לי מונה אחר. העומד בשערי הנמל ומונה את מספר התיירים שנכנסים לארץ. מדוע אני צריך להוציא שלושה מיליוני שקלים בשנה? אני יכול להפנות סכום זה לפיתוח תשתית, או לפעילות אחרת.

לכן, אני מודה לך על השאלה. אני חייב להסתמך על האורגן הממלכתי. שקיים מאז קום המדינה ואינו משתנה עם הממשלות, ולא חשוב אם זו ממשלה של הליכוד או של המערך, אם זה שר זה או שר זה. זה אורגן ממלכתי והוא בשבילי הרשות המוסמכת לגבי הנתונים, כפי שהוא קיים בכל העולם. הם אינם עובדים לפי קריטריונים ישראליים שאני מכתוב להם, או שאני אומר להם. זו רשות שפועלת באופן עצמאי לחלוטין.

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת נחמיה דיכר על החדרת התחושה, שהתיירות מכניסה למדינה סכומים נכבדים. אני מצאתי שמעטים מאוד, גם חברי כנסת ושרים, מודעים לפוטנציאל האדיר של ענף התיירות, שהכניס בשנה האחרונה כשליש יותר מאשר הכניסו החקלאות והיהלומים. 40% מסך כל היצוא התעשייתי הכניס ענף התיירות. אם אנחנו נהיה מודעים לפוטנציאל ולאפשרויות של ענף התיירות ונבחן מתוך ראייה כלל-משקית לאן עלינו להפנות את המשאבים שלנו. אני סבור, אדוני היושב-ראש, שנוכל לנצל הרבה יותר את האפשרויות האדירות שאלוהים חנן בהן את הארץ.

אני מודה לחבר הכנסת הרצוג — ואני יכול לציין לשבח את כל חברי הכנסת שהשתתפו בדיון — שבגילוי לב, ללא כל נימה של אופוזיציה וקואליציה אלא לגופו של עניין ומתוך אובייקטיביות גמורה אמר, שהמאבק של משרד התיירות בשנה האחרונה, חרף הקשיים, היה מאבק מרשים. אני זוכה זאת לזכותם של עשרות רבות של עובדי המשרד בארץ ובחוץ-לארץ, שעשו לילות כימים על-מנת להתגבר על הקשיים העצומים העומדים לפנינו. היה מי שעשה את החשבון, שבמשך ששת החודשים שלאחר פרוץ המלחמה, בארצות-הברית בלבד, הכמות המצטברת של ידיעות שליליות על מדינת ישראל היתה כה גדולה, שלו רצינו לרכוש את אותן דקות בטלוויזיה, את אותן דקות ברדיו, את אותו שטח בעיתונות, זה היה עולה לנו 420 מיליון דולר. במלים אחרות, רבותי חברי הכנסת, כך כל הזמן שהוקדש לידיעות על ישראל בטלוויזיה וברדיו, ידיעות שלא תרמו לעידוד התיירות לישראל אלא גרמו לתדמית שלילית של ישראל, לו היינו צריכים לרכוש את אותו זמן כדי לפרסם ידיעות חיוביות על ישראל, זה היה עולה לנו 420 מיליון דולר. מכך תבינו בפני איזה נחשוש אדיר עמדנו בהתמודדות שלנו עם התדמית הקשה שנוצרה למדינת ישראל כמדינת תיירות. ואם בכל זאת הגיעו אלינו כמיליון תיירים, אני חושב שזהו הישג שראוי להערכה, והוא הושג בזכות מאות עובדי המשרד בכלל ועובדי הענף בפרט.

נוגעת בדבר, של הפרסומים סביב מה שקרה בסכנה ובשתיקה, של מצב כלכלי קשה בארצות-הברית ובאירופה — בשנה כזאת עדיין באו אלינו מיליון תיירים. בחודשי המלחמה עדיין באו אלינו למעלה מ-100,000 תיירים בכל חודש. אני חושב שזה הישג שראוי לציין לשבח, ושצריכים להתבונן בו כל אלה שעסקו בכך. ברור שלמדינת ישראל, בראש ובראשונה כנקודת משיכה לתיירות, מגיע בנושא זה קרדיט, אבל אלה שעסקו בכך ועמלו על-מנת שתנועת התיירות לא תרד, הם יכולים לזקוף לזכותם הישג נכבד מאוד בעובדה שהשנה באו לישראל מיליון תיירים.

אני מסכים עם חבר הכנסת נחמיה, שהגליל זקוק למל תעופה. בלי מל תעופה לא נוכל להגיע לפיתוח תיירותי של הגליל היפהפה שלנו. אומרים שמשוויים את הגליל לשווייץ. אני הייתי משווה את שווייץ לגליל. מדוע נשווה את הנופים שלנו לנופים אחרים? נשווה נופים אחרים לשלנו. הגליל אינו פחות יפה, ואולי הוא אפילו יותר יפה, ואני מקווה שאני מדבר באובייקטיביות רבה בנושא הזה.

לגבי תיירות פנים והורדת מחירים — אני מסכים עם דברי חבר הכנסת נחמיה. משרדי פעל רבות כדי לשכנע את גורמי התיירות להוריד מחירים, ואכן הם נענו לקריאתנו והורידו מחירים, במקרים רבים עד כדי 50%. הדבר נתן אותיות בשנה האחרונה בגידול תנועת תיירות פנים כ-12%. זה גידול משמעותי מאוד. אני חושב שהמחירים צריכים לרדת ולהיות תחרותיים, ולא — בשום פנים ואופן לא נוכל לזכות לתנועת תיירות אחרת. אבל כאשר לפיקוח על המחירים, אני מוכן לפיקוח כזה. הנהגתי פיקוח על הגשת שירותים בבתי-מלון כשהגעתי למסקנה שהמחירים הללו הם גבוהים ופוגעים בענף עצמו, אבל פיקוח על מחירי אכסון בבתי-מלון — זה צעד מרחיק לכת ולא הייתי רוצה להגיע אליו.

יחזקאל זכאי (המערך):

אדוני השר, אתה אומר שבאו מיליון תיירים, וגורמי התיירות טוענים שהתיירות ממש היתה של 375,000 איש. זה הפרש עצום. איך אתה מסביר את זה?

שר התיירות א' שריר:

חבר הכנסת זכאי, אני מודה לך על השאלה. במדינה מודרנית, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, המשרתת את כל המשרדים, ממשיכה לתפקד ללא הבדל ממשלה, לפי סטנדרטים וקריטריונים בין-לאומיים. שהסטטיסטיקאים תובעים אותם.

יחזקאל זכאי (המערך):

גם הם אומרים 375,000.

שר התיירות א' שריר:

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, אשר מספקת נתונים למשרד התעשייה, לחקלאות, לתיירות, למשרד הפנים ולכל המשרדים האחרים, נתנה את הנתון של קרוב למיליון תיירים בשנה האחרונה. או שאני מקבל את הנתון שהלשכה המרכזית לסטטיסטיקה קובעת, או שאני מקבל נתון שסוכן נסיעות זק אוהו בחסות-אחריות, המעניין הוא, חבר הכנסת זכאי — ואני חושב שהכנסת צריכה לתת על כך את הדעת — שהוא זקק את הנתון של 300,000 תיירים במסיבת עיתונאים שהוא ערך עקב יציאה לבורסה של אותו יום. המפעל שהוא עומד בראשו קיבל אישור לצאת לבורסה, והנה הוא טוען שהוא שייך לענף שנמצא בסכנת משבר. אצלי לא מתיישבים שני הדברים הללו יחד. הוא יוצא לבורסה ומבקש את אמון הציבור להשקיע בעסק ששייך לענף, אשר לפי דבריו יש לו הכנסה של שליש ממה שהלשכה

אני טוען שיש להשוות את התנאים בין התעשייה ובין התיירות. אני יכול להבין את ההיגיון שבאפליית התיירות לרעה לעומת התעשייה בנושא זה.

אם אנו מגיעים למסקנה, שענף התיירות חשוב למשק המדינה, אני חושב שהוא זכאי לאותם תנאים, לא יותר אבל לא פחות מענף אחר במשק.

יחזקאל זכאי (המערך):

תעלה זאת בממשלה.

שר התיירות א' שריר:

אני מעלה זאת בממשלה. חבר הכנסת זכאי, אתה חבר ועדת הכספים ויודע שאנחנו מעלים זאת גם בוועדת הכספים. אתמול העליתי זאת בוועדת הכספים כאשר הצגתי את התקציב. והו נשא שאני מדבר עליו ככל גילוי הלב עם חברי הכנסת. אנו חייבים להחליט אחת ולתמיד מהו מקומו של הענף, מהו תרומתו; אם יש לו מקום ויש לו תרומה שאנו מכירים בה, שהיא חשובה למשק לא פחות מהתרומה של ענפים אחרים. איננו צריכים כל פעם לנהל מלחמה על קטע נוסף.

יחזקאל זכאי (המערך):

אתה היית חבר ועדת הכספים ואתה יודע שכלי פניה מן האוצר הוועדה איננה יכולה לדון ולהחליט.

שר התיירות א' שריר:

אני מודע לכך. אני גם מודע לרוח החיובית ולתמיכה הרבה שמשרדו זוכה להן בוועדת הכספים. מעל כמה הוא אני מודה לחברי הוועדה וליושבי ראש שלה.

אדוני היושב ראש, אני מודה לחברי הכנסת על ההקשבה, על ההשתתפות, על ההערות שהם העירו. אלה יובאו בחשבון בחוכנית העבודה של המשרד. אני מקווה שבשנה הבאה, כאשר אעמוד כאן על הדוכן לדבר על משרד התיירות, נוכל להביא בשורות טובות יותר.

יעקב ז'אק אמיר (המערך):

אתה חושב שהממשלה תחזיק מעמד?

שר התיירות א' שריר:

חבר הכנסת אמיר, הבה נסיים את הדיון כפי שהתחלנו אותו. ברוח טובה, עניינית, אובייקטיבית, ללא פוליטיקה של מפלגות שונות.

אני יכול רק לומר לחברי הכית, שחלה התאוששות חיובית מאוד בענף התיירות ובתנועה לארץ. חודשים מרס ואפריל הם טובים מאוד. יש בתי-מלון רבים מאוד שבהם התפוסה מלאה ואי-אפשר להשיג בהם חדר לחירי נוסף. אני מקווה שסימני ההתאוששות שאנו עדים להם ימשכו גם בחודשים הבאים; בכל אופן זה סימן טוב לבאות. ההתאוששות חלה מהר הרבה יותר לעומת מה שקרה לאחר תקופות שפל שפקדו אותנו בעבר. אני עומד עכשיו לעתים מזומנות בפני בעיה, כאשר אני נאלץ להשיב בשלילה על פניות לסייע לתיירים להשיג חדרים בבתי-מלון. אני מקווה שזה ייחפף לנוכח במשרד התיירות. שאני אשיב לעתים מזומנות בעתיד בשלילה לפניות של אנשים שיבקשו חדרים.

היו"ר מ' סבירור:

אני מודה לשר התיירות על התשובה המקיפה והמלאה שהוא נתן לכל המשתתפים בדיון. אני מאחל לשר התיירות,

אכן, צדק חבר הכנסת הרצוג שאמר, כי התקציב של משרד התיירות ביחס לתמורה נטו במטבע חוץ שהוא מכניס למדינה הוא מגוחך. אבל אני מקווה, שלאט לאט תתדרור התודעה של חשיבות הענף ותתרומתו למשק המדינה, ואזי גם יופנו אליו משאבים יותר גדולים.

אני מודה, לחבר הכנסת הרצוג על דבריו לגבי תיירות הפנים. החלטנו להקדיש תשומת לב מיוחדת ומאמצים רבים לנושא של תיירות פנים. אנו חושבים שזה דבר חשוב, קודם כול, לכראותו של הישראלי. החייב לצאת פעם אחת בשנה לחופשה. אנו מעדיפים שהוא יכלה את חופשתו בארץ. הדבר חשוב לכלל ציבור העובדים, שמקבל כיום דמי הבראה שהפכו לפיקציה ואינם מאפשרים לו לצאת לחופשה. אני מקווה שלאור הפעילות הרבה שלנו להורדת מחירים והיצע רבגוני של אפשרות נופש, יותר ישראלים ינצלו את מה שמדינת ישראל יכולה להציע להם בתחום החופש והנופש.

לעניין הפסקת השקעות — כבר אמרתי שאנו נהיה סלקטיביים מאוד בנושא ההשקעות, אבל לא נפסיק אותן. נלך לאזורים מיוחדים, נפתח שירותי אירוח בדרגות עממיות יותר. פיתחנו יותר מדי בתי-מלון ברמה של 4 עד 5 כוכבים. בירושלים, בתל-אביב ובבאלי וזו כבר השנה השנייה שאני אוסר הקמת בתי-מלון בדרגות אלו. נפתח בתי-מלון בדרגות עממיות יותר, אבל נעשה זאת בצורה סלקטיבית. נשאל גם את השאלה שלא נשאלה קודם לכן. לא רק אם לאדם יש אמצעים כספיים להקים בתי-מלון, אלא גם האם הוא יודע כיצד לשווק את שירותיו לאחר מכן. נתקלנו במקרים רבים מאוד כאנשים שלא היו מודעים לדרישות הענף שאליו הם נכנסו. לאחר שהם בנו את בית-המלון הם עמדו בשעריו ולא ידעו כיצד למשוך אליו תנועה של תיירים ואורחים.

אני מסכים עם חבר הכנסת דן חייכון. שנושא התעופה הוא קריטי מאוד. לא ייתכן שלשר אחד תהיה הסמכות, ולשר שני רק האחריות; שר אחד תהיה לו הסמכות לקבוע את סדרי התעופה, ושר שני תהיה לו אחריות להביא תיירות לישראל. כאשר כ-80% מכלל הנכנסים לישראל באים אליה בדרך האוויר, וכמעט שאין לנו מגעים יבשתיים. הקמנו, בעזרתו של השר מרדור, ועדה שתוכל לטפל וללכד את הנקודות הללו ולמצוא מוצא כאשר יש מחלוקת, וגם לדון בנושא לפני שמקבלים החלטה. עלי-מנת שלא יצטרכו לאחר מכן לנסות לתקן את הנזק שנגרם. אני מקווה שאותה ועדת-משנה של ועדת השרים לתכנון כלכלי, שכראשה עומד השר מרדור, תוכל לתת תשובה, ונראה אם זו תשובה מלאה או חלקית לאור עבודתה של הוועדה בחודשים הבאים.

שירותי הקרקע בישראל הם יקרים מאוד. צעקת, על כך חמס. אני חושב שאגרת נוסע בסכום של עשרה דולר וחצי היא האגרה הגבוהה ביותר בעולם. היא נגבית מהתייר בעת צאתו מהארץ. זוהי אמירת שלום שמשאירה טעם רע בפה. תייר בא ארצה, עשנו מאמצים גדולים כדי לארח אותו ולדאוג שיעזוב את הארץ שבע רצון. והנה כאשר הוא יוצא הוא מקבל חשבון של עשרה דולר וחצי, אגרה יקרה ביותר. ואם הוא בא לישראל עם אשתו וילדיו, הוא צריך לשלם כצאתו כמה עשרות דולרים. יש מקרים רבים שתיירים מגיעים לשדה התעופה ואין בכיסם הכסף לתשלום האגרה — אולי הם דלי אמצעים. אני חושב שהדבר חמור, הצעתי לא פעם אחת להקטין את האגרה, ואמשיך לפעול בכיוון זה.

חבר הכנסת חייכון, שהוא חבר ועדת הכספים, ודאי שיש לו מה לומר בנושא כמו מס מעסיקים או מס על עבודה במשמורת.

גדול שירובה חיירים ומכירים בארץ. הדבר כוודאי יתקבל על כולנו בכורה חמה.
בכך תם הדיון.

ד. הצעה לסדרהיום

ביצוע המלצות ועדת קצב בעניין קביעת שכר הלימוד במוסדות להשכלה גבוהה בשלמותן

יושבי ראש המועצה להשכלה גבוהה ושר החינוך והתרבות. לוועדה זו צורפו כחברים שוויזכרות שני נציגים מטעם המוסדות להשכלה גבוהה ועוד שני נציגים מטעם התאחדות הסטודנטים.

אני רוצה להזכיר לעמיתי חברי הכנסת, שבכתב המיני של הוועדה נקבע פפורשות, כי המלצות הוועדה יחייבו את המערכת לתקופה של חמש שנים — קרי משנת התשמ"ג עד שנת התשמ"ז, אלא אם תחליט הוועדה אחרת.

כן נקבע, בין היתר, כי החלטות הוועדה יחייבו את כל הגורמים הנוגעים בדבר, וכי כל החלטותיה יתקבלו ברוב קולות חבריה. כאשר להצבעות של יושבי ראש הוועדה יהיה משקל מועדף של שלושה קולות.

מסקנות הוועדה אושרו פה אחד. היתה הערה של נציג התאחדות הסטודנטים.

השנה היתה העלאה דרסטית של שכר הלימוד, כמגמה לתת הקלות מיוחדות למגורים מסוימים באוכלוסייה הישראלית.

כמובן נקבע שכל שותפי הוועדה יתחייבו מראש לקבל ולבצע החלטות הוועדה ולא להתמהמה.

על ההרכב של הוועדה כבר דיברתי. כמובן נקבע שייצגו פטור אוטומטי, על-פי השאלון של הסטודנט, מדובר בשאלון שהסטודנט ממלא עם קבלתו כתלמיד מן המניין לאוניברסיטה, וכמובן לפי מקום מגוריו של אותו סטודנט.

לצער, הרפים הגדולים שפורסמו מעל לוחות המודעות באוניברסיטאות כלכלו קצת את הסטודנטים, אף שהם אנשים אינטליגנטיים בדרך, כלל. כאשר הם ראו שמדובר במחן הלוואה צמודה, אשר תוחזר בתום או במשך 24 חודשים — חלק גדול של הסטודנטים הם ממשפחות ברוכות ילדים, מערי הפיתוח וכן משכילות של פרויקט שיקום השכונות — הם לא ביקשו את הלוואה האמורה. לכן אני טוען, כנגד האוניברסיטאות, בעיקר כנגד המיתלה באוניברסיטאות, שהיה צריך אוטומטית לחייב בשכר לימוד בני משפחות ברוכות ילדים, מארבעה ילדים ומעלה, רק בשיעור של 50% ולא בכל הסכום. לגבי בני ערי הפיתוח ואוכלוסייה של פרויקט שיקום השכונות — לגבות מהם רק שני שלישים משכר הלימוד.

בינתיים גבו מכולם את הסכום המרבי. אם אכנסת תחליט לקיים דיון או להעביר את ההצעה שלי לוועדה, אני אדרוש שם, ואני אומר זאת מראש, להחזיר לסטודנטים האלה את השליש הזה בריבית צמודה, גם על הקרן.

המציאות כיום היא, שיש הרכה קרתות אשר מעניקות מלגות לסטודנטים, יש סטודנטים יחידים אשר מקבלים מגורמים שונים וממוסדות שונים בארץ מלגות שסכומן מגיע מעל ומעבר לשיעור שכר הלימוד ואפילו מעל ומעבר להוצאות המחיה של אותו סטודנט. לכן תחליטה הוועדה — והחלטותיה צריכות להתבצע — שיש לרכז את כל הקרנות

שיוכה לראות את הארץ מוצפת מבקרים, ושההצפה הזאת תתרום לא רק למשק ולכלכלה אלא גם להסברה, כי אין כמו "ותחזינה עינינו". אני מבין את השר ומאחל לו שיזכה למפנה

היור' מ' סבידור:

אנחנו עתירים לסעיף הבא בסדרהיום: הצעות לסדרהיום והצעות חוק, אני מתכבד להזמין את חבר הכנסת יעקב זאק אמיר להביא בפנינו הצעה מס' 2068: ביצוע המלצות ועדת קצב בעניין קביעת שכר הלימוד במוסדות להשכלה גבוהה בשלמותן.

שר הפנים י' בורג:

אדוני היושבי ראש, אפשר לרעת מה יהיה סדר ההצעות?

היור' מ' סבידור:

ההצעה הבאה הצעה לסדרהיום מס' 1780 — הבטחת שיכון לחילים משוחררים וזוגות צעירים בחורפיש, של חברת הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו, ישיב שר הבינוי והשיכון; הצעת חוק בוררות ממלכתית לעובדי המדינה הרשויות המקומיות והשירותים החינוכיים, התשמ"ג — 1983, של חברת הכנסת גאולה כהן — ישיב סגן שר העבודה והרווחה; הצעה לסדרהיום מס' 2074 — האלימות בלשכות התעסוקה וגורמיה, של חבר הכנסת אהרן הראל, ישיב סגן שר העבודה והרווחה; חוק לחיקון פקדת העיריות (סלילת מדרכות), ישיב שר הפנים; חוק לחיקון פקדת הקרקעות, ישיב סגן שר החקלאות; הצעה לסדרהיום — עתידה של מכללת "שנקר", תביא חברת הכנסת אורה נמיר, ישיב ממלא מקום שר התעשייה והמסחר השר משה נסים. כזה השיכתי על שאלתך.

מרדכי גור (המערך):

מה עם חוק השבות?

היור' מ' סבידור:

חוק השבות יהיה נושא אחרון אחרי הצעתה של חברת הכנסת אורה נמיר, תודה על ההקשבה, אני מזמין את חבר הכנסת יעקב זאק אמיר לשאת את דברו.

יעקב זאק אמיר (המערך):

אדוני היושבי ראש, עמיתי חברי הכנסת, בתחילת דברי אני רוצה להודות ליושבי ראש, לסגנים ולוועדת הכנסת על כי הואילו לאשר את דחיפות הצעתי בנושא החלטות הוועדה, שקיבלה את הכינוי "ועדת קצב", בעניין קביעת שכר הלימוד במוסדות להשכלה גבוהה.

יכולתי להסתפק במשפט אחד, לומר תודה רבה ולרדת מדוכן הנואמים. והמשפט הוא: יש לבצע כלשונן את החלטות ועדת קצב. לא להתחמק או להתפתל ולנסות שלא לבצע דבר שהתחייבו עלי מראש.

ב-7 בחודש מרס 1982 מינה שר החינוך והתרבות, מר זבולון המר, על דעת שר האוצר, ועדה שהוטל עליה לקבוע את שכר הלימוד במוסדות להשכלה גבוהה ואת שיטת ערכונן, החל משנת הלימודים התשמ"ג.

לאותה ועדה נבחרו שבעה חברים, על דעת כל הצדדים, כאמור בראשותו של סגן שר הבינוי והשיכון מר משה קצב. נבחרו גם שני נציגים מטעם הממשלה, האחד נתמנה על ידי שר האוצר מר אירור והשני נתמנה במשותף על ידי

סגנית שר החינוך והתרבות מ' גלזרית-עסה:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, שמענו מפיו של חבר הכנסת ז"ק אמיר על יישום מסקנות ועדת קצב, שכנאה אינן זוכות ליישום נכון ועדכני.

איש מאתנו אינו חולק על כך, שאם היתה ועדה והיו מסקנות שהתקבלו ברוח דעות והיתה החלטה שיש ליישם אותן — יש ליישם אותן בצורה הטובה ביותר והיעילה ביותר, גם אין חולק על כך שהמסקנות ודרכי היישום צריכים להיות נהירים לאלה אשר צריכים ליהנות מן התוצאה של המסקנות.

אין לי ספק כי, כמו לגבי כל חוק וכל מסקנה שיש לבצע אותה, וליישם אותה, הביצוע נמשך לפעמים זמן רב עד שמתגלים את הדרכים הנכונות והיעילות ביותר.

אין אני חושבת שיש כאן כוונה של מישור לעשות ולעקוף, בדרך זו או זו, את המירב ואת המיטב שיש במסקנות.

אני רוצה גם לפנות אל הסטודנטים: מתוך ניסיוני אני יודעת, שסטודנטים אינם קוראים ואינם יודעים את הזכריות ואת ההנחות שהם יכולים לזכות בהן, איש לא צריך לטרוח ולהביא להם את זה מן המוכן. אני פונה אל הסטודנטים, אולי אל התאחדות הסטודנטים, שיעמידו — — —

שבח וייס (המערך):

הם מתכוונים לבחינות.

סגנית שר החינוך והתרבות מ' גלזרית-עסה:

אני חושבת שאני מכירה את הדור הנחמד הזה טוב מאוד, אני מכירה אותם לטובה, אבל הם אינם עירנים מספיק — — —

היו"ר מ' סבידור:

אני מבקש על ההתרגשות, זה מחיה קצת את המליאה.

סגנית שר החינוך והתרבות מ' גלזרית-עסה:

מדברים על סטודנטים, נו, זה הצעירים.

מניסיוני אני יודעת, שהם לא כל כך רגישים ועירנים למה שבאמת הם יכולים לקבל, לא ליהנות, אלא להפיק את התועלת המגיעה להם מן החברה.

שבח וייס (המערך):

הם בכל-יך הרבה בחינות.

סגנית שר החינוך והתרבות מ' גלזרית-עסה:

אם כן, מניסיוני יודעת אני, שהם אינם רגישים כל כך ואינם עירנים מספיק למה שהם יכולים להפיק ממנו את התועלת המגיעה להם מהחברה, וזה איננו ניצול ולא שום דבר מסוג זה, זה פשוט מה שמגיע להם מהחברה, משום שהחברה רוצה להעניק, לתת להם, לא בחסד אלא בחן, והם אינם יודעים לתת את תשומת הלב הנכונה לכך.

אני רוצה לבקש, שהתאחדות הסטודנטים תהיה ערה לנושא ותציב מתוכה מישור שיהיה מקורב לנושא.

אהרן נחמיאס (המערך):

אפשר לשאול שאלה?

סגנית שר החינוך והתרבות מ' גלזרית-עסה:

מייד, כפי שאמרתי בראשית דרכי, אין עוררין על כך שאם דרכי הביצוע גמרו לקיפוח בהרשמה לשנת התשמ"ג, יש לתקן את המעוות, בלי לגרום כל הפסד או חסרון כיס אף לא לסטודנט אחד.

הציבוריות והממשליות, ושתחול עליהן חובת דיווח באופן שוטף, ולא רק הקרנות הציבוריות, הכלולות גם מענקים שהרשויות המקומיות נותנות לתלמידיהן, אלא גם הקרנות הפרטיות תחול עליהן חובת הדיווח, ולא רק זאת, אלא אותן קרנות פרטיות שלא חדרו חנה לריכוז הזה — תחול עליהן סנקציה, הסנקציה המרכזית היא, שהן לא ייהנו מפטור ממס הכנסה כמקובל עד היום.

נושא נוסף: שמעתי מגברתי סגנית שר החינוך והתרבות פרטים מעניינים מאוד, שהדחימו אותי במקצת, מדובר בסטודנטים בני משפחות ברוכות ילדים אשר לומדים באוניברסיטאות, וצוטט המספר של 200 בלבד, וכן עוד 1,700 בני ערי-פיתוח אשר לומדים ביהר המוסדות להשכלה גבוהה, מתוך 60,000 סטודנטים בארץ, אני מבקש לשאול את גברתי סגנית שר החינוך והתרבות: אם לעיר דימונה בלבד יש 1,000 סטודנטים כמוסדות להשכלה גבוהה, האם המספר הזה יכול להיות נכון? הייתי מבקש לחקור את הנושא ולקבל נתונים מעודכנים, אני חושב שסטודנטים אלה מהווים לפחות 10%, אם לא יותר, בתוך 60,000 הסטודנטים בארץ.

אני רוצה להיות זהיר בעניין זה, אם היתה הצלחה כבירה מאז קום המדינה — הצלחה זו נובעת ממה שנוצר, גדל והתפתח בעיר הפיתוח, גידלנו דור נפלא של בחורות ובחורים שהגיעו לרמה אוניברסיטאית עד כדי כך, שבמצאות של היום, אנו, ראשי הערים, אנשי הציבור, מהרהרים קצת שמא שגינו, אולי במקום להשקיע את מרבית התקציבים וכוח אדם פלוס אהבה וערכים בנוער הזה, היינו צריכים להשמיע את קולנו לבניית תשתית תעשייתית-טכנולוגית-מדעית, שתוכל לקלוט אותם נערים בחוץ אותן ערים, כיום המציאות היא שגדל דור עם ערכים בעל רמה השכלתית גבוהה, אבל אין לו לאן לשוב, בעיה זו איננה קשורה לדיון של היום, אנחנו מעלים אותה בוועדות הכנסת ובוודאי נעשה זאת גם במליאת הכנסת.

יש צורך, אדוני היושב-ראש, להורות לאוניברסיטאות, בצורה שאינה משתמעת לשתי פנים, להחזיר מייד את השליש הנוסף שגבו הסטודנטים, ולמשפחות מרובות ילדים — מחצית, אם יש בעיות מינהליות ביוקררטריות — שהם יתמודדו אתן, הסידור שצריך להיות הוא, שתלמיד אשר מגיע לשם ממלא שאלון וירושם שהוא גר בעיר פיתוח, מבקשים ממנו להביא את האישור, ואוטומטית נותנים לו את ההנחה, כפי שקבעה ועדת קצב.

דבר אחרון, אדוני היושב-ראש: טבעי הוא שבני ערי הפיתוח המגיעים לאוניברסיטאות גרים רחוק מהן, אני רוצה לנצל כמה נכבדה זו ולפנות להנהלות האוניברסיטאות בבקשה להתחשב בסטודנטים אלה ולפתור את בעיית המגורים שלהם, לא במרחק מן האוניברסיטה אלא על הרצוצופים, אינני רוצה לצייץ ודגמאות למי נותנים את הבתים היפים האלה בהרצוצופים ומי זוכה לשירותים האלה, אני חושב שתלמיד אשר בא מקריית-שמונה או ממצהר-דומון, צריך לאפשר לו לגור ליד האוניברסיטה ולסיע לו.

אני מקווה שתוצאה מן הדיון הזה בכנסת, החלטותיה של ועדת קצב תתגשמה הלכה למעשה: יתר על כן, לא נמתין עד תום הדיון בוועדת החינוך אלא נבצע כבר עכשיו, לפני יציאת שנת התקציב, קרי 31 במרס 1983, תודה.

היו"ר מ' סבידור:

תודה לחבר הכנסת ז"ק אמיר, אני מתכבד להזמין את סגנית שר החינוך והתרבות למתן תשובה.

היו"ר מ' סבירור:
חבר הכנסת ז"אק אמיר, האם אתה מסכים להעביר את
הנושא לוועדה?
יעקב ז"אק אמיר (המערך):
אני מסכים כחודש.

היו"ר מ' סבירור:
חברי הכנסת, לפנינו הצעה אחת: להעביר את הנושא
לוועדת החינוך והתרבות. אני ממליץ להצבעה הצעה זו.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הנושא
לוועדת החינוך והתרבות — רוב
נגד — אין
ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החינוך
והתרבות נתקבלה.

היו"ר מ' סבירור:
אני מודיע בזה, שהכנסת החליטה להעביר את הנושא
לוועדת החינוך והתרבות.

יעקב ז"אק אמיר (המערך):
פה אחד.

היו"ר מ' סבירור:
הכנסת החליטה פה אחד להעביר את הנושא לוועדת
החינוך והתרבות.

ה. הצעה לסדר-היום

הבטחת שיכון לחיילים משוחררים וזוגות צעירים בחורפיש

נפלו על משמרתם. כשערכתי ביקור תנחומים אצל המשפחות
השכולות בכפרים הדרוזיים, הייתי מלאות הערכה והוקרה לבני
המשפחה — באיזו גבורה ואצילות נפש הם קיבלו את האסון
שפקד אותם. רעיות, ילדים, הורים ואחים של החללים נשא
בגאווה את הסבל ואת האבל הכבד על מות יקיריהם. גאווה זו
אפינה את העדה כולה על גבורת בניה.

אדוני היושב-ראש, אסור לנו להתעלם מהרגשת המרירות
השוררת בקרב צעירי העדה, ובעיקר בקרב הקצינים והחיילים
המשוחררים. נוכח התחושה שהמדינה איננה ממלאת את
חובתה כלפיהם, כפי שמתחייב.

מציאות זו מנוצלת על-ידי גורמים קיצוניים להסתה
ולערעור נכונותם של הדרוזים לשרת בצה"ל. יש לעצין בסיפוק,
שרוב רובה של העדה רואה את עצמו חלק אינטגרלי של מדינת
ישראל, מפנין את נאמנותו ורוצה בכנות להשתלב כאזרחים
שווי חובות, אך גם שווי זכויות, במדינת ישראל.

בעיית הדיור של החיילים הדרוזים המשתחררים מצה"ל
נעה בשני מעגלי קסמים מקבילים. מעגל הקסמים האחד נוצר
בגלל הבעיה הקרדינלית של העדר תוכניות מתאר, אומנם
לאחרונה חלה התקדמות ניכרת בנושא זה, אך עדיין לא ככל
המקומות, והבעיות מורכבות ומסובכות. בהעדר תוכנית מתאר,
לא ניתנים היתרי בנייה, והם נאלצים לבנות בלא רשיון, ומפני
שאין רישיונות בנייה, אדוני שר הבינוי והשיכון, אין מקבלים
משכנתאות וזכויות אחרות המגיעות לזוגות הצעירים.

היות שכולנו רואים את חשיבות העניין, ואני רואה את
החשיבות בעייתי, אני מסכימה לדון בוועדת החינוך והתרבות.
אבל מוקדם מדי להאפשר. אפנה בבקשה שוועדת החינוך תיתן
קדימות לדיון בעניין זה על-פני נושאים אחרים. כדי להדביק
את הזמן — — —

אהרן נחמיאס (המערך):
מדוע שלא ייצא כראשית השנה עלון לכל הסטודנטיות
והסטודנטים בישראל, ובו יהיה פירוט מלא של כל הזכויות, גם
התובנות, אבל גם הזכויות? אין זה עניין של מתת חסד.

סגנית שר החינוך והתרבות מ' גלזר-תעסה:
כשום פנים ואופן לא.

אהרן נחמיאס (המערך):
והדבר יינתן בחן ובחידוה.

היו"ר מ' סבירור:
וכנועם.

סגנית שר החינוך והתרבות מ' גלזר-תעסה:
אני מברכת על כך, הצעה זו רשומה לפני. אבל בוועדת
החינוך והתרבות יהיה דיון, ותועלינה הצעות כדי להסדיר את
הנושא. איננו רוצים לסכן אותה, איש אינו רוצה לסכן אותה.
אבל הנושא הוא חדש וכל הנהלים חדשים, ויש להבהיר אותם
גם לסטודנטים הלומדים.

אני תוזרת ומבקשת להעביר את הנושא לוועדת החינוך
והתרבות לדיון-בקדימות ראשונה.

היו"ר מ' סבירור:

אני מתכבד להזמין את חברת הכנסת שושנה
ארבלי-אלמוזלינו להביא לפנינו הצעה לסדר-היום בנושא —
הבטחת שיכון לחיילים משוחררים וזוגות צעירים בחורפיש.

שושנה ארבלי-אלמוזלינו (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אחת הבעיות המדאגות
ביותר את העדה הדרוזית היא בעיית החיילים המשוחררים בני
העדה. חיילים אלה, לאחר שמילאו חובתם כלפי המדינה, מייד
עם שובם לכפרם נתקלים בשתי בעיות חמורות ביותר: אין להם
תעסוקה שיוכלו להיקלט בה ולהתפרנס ממנה בכבוד, ואין
דירה שבה יוכלו להקים בית ומשפחה. בעיות אלו הן שיחת
היום בכפר הדרוזי, בכל בית ובכל מפגש עם צעירים ועם נכבדי
העדה, ובין החיילים המשוחררים לבין עצמם. והבעיות האלו
הולכות ומחמירות מדי שנה בשנה.

אדוני היושב-ראש, מאז קום המדינה גילתה העדה
הדרוזית נאמנות ורצון להשתלב בכל מערכות החיים במדינה.
בני העדה הנכבדה הזאת משתתפים בצה"ל ביחידות קרביות
ובמשמר הגבול. 20% מחיילי משמר הגבול וקציניו הם דרוזים.
הם שותפים לכל הניצחונות, ולצערי הרב גם לשכול. לא היתה
מערכה בישראל שהעדה הדרוזית לא הקריבה קורבנות יקרים
מבניה, ונשאה אותם בלבה ככאב אך גם בגאווה. בניה לקחו
חלק גם במבצע "שלום הגליל", ומילאו תפקיד מיוחד במשמר
הגבול. באסון הכבד שפקד את משפחת משמר הגבול בצור
שבלבנון שילמה העדה הדרוזית מחיר יקר — עשרה מבניה

מאוחר יותר מכספי ההלוואה שתניתן עלייך משרד השיכון? הדבר יכול בהחלט להקל עליהם.

טרם הוחל בעבודות התשתית בשטח המיועד לבנייה, ויש חרדה שמא יחולו עיכובים נוספים.

אדוני היושב-ראש, התעניינתי מה קורה במקומות אחרים. התמונה בכפרים דרומיים אחרים אינה שונה. לפי האינפורמציה שבידי, בבית-ג'ן יש תוכנית מאושרת, יש בכפר 600 חיילים משוחררים, השטח המיועד לבנייה הוא 110 דונם מטעם מינהל מקרקעי ישראל. משנת 1977, יש התנגדות של רשות שמורות הטבע. בפיקועין יש תוכנית מאושרת. השטח הוא כ-500 דונם המיועד ל-250 יחידות. חסרה לתוכנית מפורטת לכביש גישה לשטח הנ"ל, בירכא יש תוכנית מאושרת לבנייה 76 יחידות. דיוור בשלב א', משנת 1977, יש הסכמה של המינהל. העיכוב נגרם משום שמשרד השיכון לא התחיל עדיין בבנייה. בגזוליס יש תוכניות, ויש התנגדות של מינהל מקרקעי ישראל. באבריסנאן יש תוכניות מאושרות, יש שטח. העיכוב הוא שמשרד השיכון לא התחיל עדיין לבנות. בעוספיה קיימת בעיה של הרחבת שטח בנייה. כתוצאה מכך, אין אפשרות לבנות. דבר זה אמור גם לגבי אנשים שיש להם קרקע משלהם. האב איננו יכול לסייע לבן המשוחרר או לזוג שהתחתן זה מקרוב, משום האפשרויות הכספיות הדלות העומדות לרשותו. בדרך כלל, אב כזה מטופל במשפחה בת שש-שבע נפשות ומעלה. דרישת התושבים היא להגדיל את שטח הבנייה ולהחיש את מתן הרשימות לבנייה.

נמסר לי שבזמן האחרון החלו משרדי השיכון והביטחון — ואני מברכת אותם על כך — במכצע הקמת שיכונים לחיילים משוחררים ולזוגות צעירים בשיטה של "בנה ביתך". לזוג הצעיר מוענקת חלקת אדמה לבנייה עצמית. מדובר היום בכ-40 יחידות דיוור. הזכאים יקבלו משכנתה, אך הם טוענים ששיעורה איננו מספיק ויש קשיי מימון.

גם בדלית-אל-כרמל, שם ביקרתי לפני שלושה שבועות, מסר לי ראש המועצה המקומית, שלאחר לחצים קיבלו אדמה ב-1980, שטח של 92 דונם. מזה 10 דונם הוקצו ל"יד לבנים" נחלקה ההצעה לחלק את השטח לחלקות של 400 מטרים מרובעים לכל אחד ולתת הלוואה, וכל אחד יוכל לבנות בכוחות עצמו. תכנון 40 חלקות. יש אישור מועצת התכנון והבנייה. אך טרם התחילו בביצוע עד היום. יש בכפר כ-200 — 250 חיילים משוחררים. לחלק גדול מהחיילים הללו, ואלה שמשתחררים מדי שנה, אין אדמות. נוצרת בעיה. משרד השיכון חייב לתת את דעתו על כך ולמצוא את הפתרונות ההולמים. כדי שגם החיילים המשוחררים יוכלו לבנות את ביתם ולהגיע לקורת-גג.

אדוני השר, יש לתת את ההעדפה המגיעה לחיילים המשוחררים הדרומים. יש לתת להם ליהנות מתנאים שווים בכל הקשור בהלוואות לדיוור, בתכנון, בפיתוח תשתית. כמקובל לגבי חיילי צה"ל במגזר היהודי. אסור שתהיה לחיילים הדרומים הרגשה, שהם אינם מקבלים את המגיע להם, שהם שווים בחובות אך לא בזכויות. צריך להבטיח להם את מלוא הזכויות כפי שהם ממלאים את כל החובות.

אדוני היושב-ראש, הבעיות שהעליתי הובאו עלייך לאחר בדיקה. בשטח, עד היום לא חל לגביהן שינוי. בעיות אלה חייבות למצוא את פתרונן בהקדם, כדי שיוכל לתת קורת גג לחיילים המשתחררים מהצבא, ולתת להם תחושת סיפוק וגאווה שהמדינה מתחשבת בהם, נותנת להם את תשומת הלב הראויה ואת מלוא הזכויות המוענקות לכל חייל במדינת ישראל.

במעגל הקסמים השני נכללים אלה מבין החיילים הדרומים המשתחררים שאין להם קרקע, ובעייתם מוצאת את פתרונה רק לאחר שמסתיים מאבק ממושך ומייגע בין מינהל מקרקעי ישראל לבין הרשות המקומית. ברם, יש שהמאבק נמשך הרבה שנים, ויש שכאשר הוא מסתיים, נכנס גורם נוסף לתמונה — רשות שמורות הטבע או הוועדה העליונה לשמירת קרקע חקלאית — וטוען אף הוא לבעלות על הקרקע. כפי שאירע בכפר חורפיש, כפר דרוזי בגליל, וכתבה על כך שוודרה בטלוויזיה והדירה באו"ר בטיי גס בעיתונות.

הכפר חורפיש שוכן בהרי הגליל, מספר תושביו עולה על 2,000 נפש. מהם כ-90% דרוזים ויתרם נוצרים ומוסלמים. יש בו כ-40 זוגות צעירים, רובם חיילים משוחררים המטופלים בילדים, הממתינים שנים לקורת גג. ההמתנה הארוכה נבעה מסכסוך שניטש בין מינהל מקרקעי ישראל לבין המועצה המקומית של חורפיש בדבר הבעלות על הקרקע כהרסבלאן. כאשר בסכסוך זה היה מעורב גם הוועד הרחי, המועצה המקומית טענה שהקרקע שייכת לווקף, ואילו המינהל טען לבעלות המדינה על הקרקע. לפני שלוש שנים יושב הסכסוך בין שתי הרשויות והמינהל ניאוח להקצות שטח של 206 דונם לווקף. השטח שיועד לבנייה חולק למגרשים אשר הוגרלו בין הזכאים. אך טרם נסתיים הסכסוך בין המינהל ובין המועצה המקומית, והנה באה רשות שמורות הטבע וטענה, כי כמה חלקות שהוגרלו בין הזכאים שייכות למעשה לרשות לשמורות הטבע.

אדוני היושב-ראש, אני מבקשת שחברי הכנסת יאפשרו לשר הבנין והשיכון להקשיב לדברי, הוא עומד להשיב לי.

היו"ר מ' סבירור:

חברי הכנסת, איננו מפוקקים בנוכחות מרבית כבתי. אלה שנוכחים מוצאים עניין בנושא. אני מבקש שאזונם של חברי הכנסת תהיה כרויה לדברים הנאמרים.

שושנה ארכלי-אלמולוניו (המערך):

תודה רבה. בעיקר אני רוצה שהשר יקשיב כדי שיוכל לנמק מדוע צריך להסיר את ההצעה מסדר-היום.

לפני שלוש שנים יושב הסכסוך בין שני הצדדים, והמינהל ניאוח להקצות שטח של 206 דונם לווקף. השטח שיועד לבנייה חולק למגרשים אשר הוגרלו בין הזכאים. אך עוד טרם נתייבה הסכסוך בין המינהל לבין המועצה המקומית, והנה באה רשות שמורות הטבע וטענה, כי כמה חלקות שהוגרלו בין הזכאים שייכות למעשה לרשות שמורות הטבע. בשל כך היה צורך לשנות את התוכנית, לערוך חלוקה מחדש של המגרשים ואף לערוך הגרלה חוזרת בין הזכאים. הזכאים היו צריכים להמתין ארבע שנים וחצי כדי לזכות סוף סוף במגרשים. עתה הם מחכים לבוא השמאים, להערכת המחיר של המגרשים ולחתימה על החוזים.

הזכאים מותחים ביקורת קשה על המינהל, אשר נוהג טבח בכל הקשור למדידת קרקע ולחלוקתה לזכאים. תהליך זה נמשך בכפר חורפיש זה כשנתיים, והם טרם באו אל המנוחה ואל הנחלה. ההתקדמות אטית, ולאחר המתנה של שנים פקעה סבלנותם של הזקוקים לדיוור, והם פשוט מיואשים. יושב-ראש ועד השכונה לזוגות צעירים בחורפיש הדגיש, כי חלק מהזכאים יצטרך לוותר מאונס על חתימת חוזה, משום שאין לו הכסף הדרוש לתשלום עבור המגרשים. לדבריו, מינהל מקרקעי ישראל דורש מן הזכאים לשלם מראש, עוד לפני החתימה על החוזה, את מחיר החלקה, כ-80,000 שקלים. אדוני השר, אולי יש אפשרות לשקול חתימה על החוזה, ושהזכאים יוכלו לשלם

מקרקע ישראל לגבי עלות הקרקע. אומנם נעשתה הערכה ראשונית, אבל היה עליה ערעור, ויש דרישה להערכה נוספת. זו תיעשה בהקדם, כימים הקרובים, ונוכל להתחיל בעבודות בשטח.

הבנייה תיעשה על-פי שיטת "בנה ביתך", שאף אותה אישרנו לעדה הדרוזית באותו דגם ובאותו סיוע כמו לחיילים המשוחררים היהודים. בקרוב תוקם שכונה, כפי שאמרת, על-פי אותו דגם, על-פי אותה תוכנית סיוע, ללא אפליה. כל חייל משוחרר מקבל, על-פי זכאותו, סיוע הנע בין 500,000 שקל ל-950,000 שקל. בנוסף על כך — על חובת הכנסת שושנה ארכלי-אלמולינו לדעת זאת, כי היא העלתה את הסייג כאילו דבר זה לא קיים — מעניק המשרד כסיוע נוסף סכום של 70,000 שקל למימון החוזה בין הבתה לבין מינהל מקרקעי ישראל ולעבודות הפיתוח במגזר.

אדוני היושב-ראש, העשייה במגזר הדרוזי: שכונות חדשות מתוכננות גם בכפרים ג'ת, ירכא, אברסנאן, עוספיה, דלית-אל-כרמל, ריחניה, כפר-קמא, עין-אל-אסד ופקיעין. השכונות האלה מתוכננות בסטנדרט גבוה יותר מכפי שהיה מקובל בכפרים האלה.

פעילות המשרד בכפרים הדרוזיים נועדה לא רק להעניק פתרונות דיוור אלא גם לתת תשובה הולמת על צורכי הקהילה במסודות ציבור, כגון ילדים ובתי-ספר. בנוסף על טיפול בשכונות המגורים, עושה המשרד פעולה ענפה, שמטרתה לפתור את בעיית כיתות הלימוד לגילאי גן הילדים ובתי-הספר היסודיים. בשנת התקציב 1983/84 תיפתר בעיית החינוך היסודי בכל הכפרים שבטיפול המשרד. הם יועברו למבני קבע אשר יוקמו על-ידי משרד הבינוי והשיכון ויימסרו לבעלותם.

בעלי קרקעות המעוניינים לבנות את ביתם במגורים פרטיים פונים ומקבלים באופן שוטף סיוע לבנייה, להרחבה או לשיפוץ בתיהם. בשנת 1982/83 ניתנו במסגרת זו כ-400 פתרונות דיוור.

משאבים כספיים רבים מושקעים בשיפור רשתות הכבישים הפנימיים, תשתיות המים והניקוז. נעשה גם סקר וחפוש פתרון להקצאת קרקעות לעדה הדרוזית. משרדנו מסייע גם בנושאים שונים שהם באחריותה של הרשות המקומית. כך נבנו בתי-מועצה מקומית בכפרים עוספיה, דלית-אל-כרמל, כפר-קמא, ובבנייה נמצאים גם המכנים האלה בחורפיש ופקיעין.

פתרון בעיית הדיוור והאכלוס של האוכלוסייה הדרוזית במרכז הגליל — כסרא, סמיע, ג'ת, ינח — יינתן במסגרת פעולה ראשונה מסוגה וללא תקדים בארץ. אנחנו שוקדים על הפריקט הגדול הזה — שיוסף גם גאווה לעדה הדרוזית, מגיע לה — בניית יישוב דרוזי חדש שיכלול שכונת מגורים מבני מועצה, בית-ספר מקיף ואזורי מבני תעשייה קלה. פרויקט זה הושלם מבחינה תכנונית והושלמה כבר בניית בית-ספר — שלב א', 18 כיתות לימוד, שנמסרו ללימודים בספטמבר 1982 — נפרץ כביש גישה ונעשו עבודות עפר לשכונות המגורים.

אדוני היושב-ראש, אנחנו פועלים במגזר הזה מתוך התחושה, שרשאות וזכאות העדה הזאת לראגה מיוחדת, לכיטול כל אפליה ולעשייה — גם אם אנחנו לא מטפלים בה במגזרים אחרים — כדי לעזור לה לפתור את הבעיות המיוחדות הקשורות בגורמים האחרים. אנחנו עושים זאת מתוך החלטה נחושה ליצור אצל העדה הזאת את ההרגשה של החשיבות שאנחנו רואים בפתרון בעיותיה ומתוך הרגשה של שוויון, מבחינת הממשלה. כלפי בנייה הנאמנים למולדת,

בעיה מעיקה נוספת היא בעייתם של חיילים משוחררים דרוזים שביקשו לבנות את ביתם ובהעדר תוכנית מתאר לא קיבלו אישור. היום משפחות אלה מתגוררות ללא חיבור חשמל ומים. הצענו הצעת חוק בכנסת, עברנו עליה כמה חודשים כוועדת הפנים ואיכות הסביבה, היא הונחה על שולחן הכנסת לקריאה שנייה ושלישית, ולצערי הרב, משום מה, ללא שום סיבות והנמקות, הקואליציה הפילה את הצעת החוק. בעייתם של אנשים אלה לא נפתרה. הם נענשו בגלל חוסר תשומת לב וטעות שלא היו מודעים לה כאשר נתקבלה בכנסת הצעת חוק ביוזמתו של חבר הכנסת משה קצב, היום סגן שר הבינוי והשיכון, המטילה סנקציות ומונעת חיבור חשמל, מים וטלפון ממי שכונה בלי רשיון. אלה אנשים שבנו לפני שהחוק נכנס לחוקה. החוק שהצענו כא לשחרר אותם מתחולה רטוראטיבית. אך החוק נפל והם נשארו עם הבעיה שלהם. שתצטרך למצוא את פתרונה ההולם בזמן הקרוב.

אדוני היושב-ראש, הנושא חשוב, הוא מתייחס לבעיות חשוכות, הוא מתייחס לעדה שאנחנו מעריכים ומוקירים, ולכן אני מציעה לקיים על כך דיון במליאה.

היו"ר מ' סבירור:

תודה לחברת הכנסת שושנה ארכלי-אלמולינו. אני מתחבב להזמין את שר הבינוי והשיכון להשיב על ההצעה.

שר הבינוי והשיכון ד' לוי:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, העדה הדרוזית ראויה למלוה ההערכה ולזכורות שוות לאלה הניתנות לחיילי צה"ל. הבאתי דבר זה ליד כיטוי בהחלטה שקיבלתי עם כניסתי לתפקיד, כאשר ביטלתי את הנהוג שהיה מקובל בעבר, של שתי תוכניות סיוע נפרדות, אחת לגבי חיילים יהודים ואחת לגבי חיילים דרוזים. היתה אפליה של החיילים הדרוזים המשוחררים. תיקנתי את העיוות הזה, והסיוע הניתן על-ידי משרד לחיילים היהודים והדרוזים הוא שווה. לא עוד אפליה בתחום זה.

אדוני היושב-ראש, אעמוד על העשייה שהיתה בשנים האחרונות, אך יש בעיות שפתרון אינו תלוי במדינה או ברצון הממשלה, אלא בטיפול כמתחייב בחוק עם גורמים שונים, לרבות דתיים או פרטיים, שאתם צריך להגיע להסדר. גם כאשר הכלים מוכנים והתקציב מאושר, יש עיכוב בהעדר הסדרים כאלה, ובאישורים אלה אנו מטפלים מתוך מגמה להחיש את ההסדרים ככל האפשר.

אדוני היושב-ראש, משרד הבינוי והשיכון תכנן ונערך להקמת שכונה חדשה לחיילים משוחררים בכפר חורפיש. נעשו כל ההליכים הארגוניים והתכנוניים הנדרשים להתחלת ביצוע הפרויקט. כפי שצינתי, היו עיכובים אשר נגעו לגורמים השונים. המשרד עושה ככל שניתן לעשות כדי למצוא את הפתרון להגיע להסדרים.

היו"ר מ' סבירור:

מה קורה פה? מה הדיבורים האלה?

יעקב גיל (המעריך):

מכונת ההצבעה.

היו"ר מ' סבירור:

אני מבקש שקט וסדר.

שר הבינוי והשיכון ד' לוי:

לגבי הפרויקט הזה נעשו והושלמו כל הסידורים התכנוניים והסטטוריים, ומה שנותר הוא הערכה של מינהל

דיון בוועדה. על כן אני פונה אליך ומבקש כי תסכים גם בלי לערוך הצבעה, שהנושא הזה יעבור לוועדה. אולם, אדוני היושב-ראש, אם שר הבינוי והשיכון לא יתעשת ויסכים להצעת, אני מבקש לקיים הצבעה כדי להעביר את הנושא של הבטחת שיכון לחיילים משוחררים וזוגות צעירים בני העדה הדרוזית לוועדת הכלכלה של הכנסת. תודה רבה.

היו"ר מ' סבירור:

חברת הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו, האם את מסכימה שהנושא יועבר לדיון בוועדה?

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המעריך):
כן, אדוני.

היו"ר מ' סבירור:

תודה. אם כך, לפנינו שתי הצעות: האחת, להעביר את הנושא לדיון בוועדה; השנייה, שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת. אני מעמיד להצבעה את שתי ההצעות האלה זן מול זן.

רוני מילוא (הליכוד):

אבקש למנות שני מונים.

היו"ר מ' סבירור:

בסדר. מי שביקש זאת יהיה הפעם המונה. אני מבקש מחברי הכנסת רוני מילוא ויוסי שירי למנות את הקולות.

מי בעד ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדה, ירים ידו.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הנושא

לדיון בוועדה — 47

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא

בסדר-היום של הכנסת — 51

ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום

של הכנסת נתקבלה.

ו. הצעה לסדר-היום

האלימות כלשכות התעסוקה וגורמיה

בחומרה רבה לתופעה חדשה זו. הוא פנה למשטרת ישראל בבקשה להגביר את הסיוורים כלשכות העבודה. במקביל הוחלט להקים חוליית פקחים מיוחדת של שירות התעסוקה שתפגין נוכחות כלשכות הפרובלמטיות.

חברי הכנסת, מה גרם לכך שעובדי הלשכות, ציבור מסור וגאמן לעבודתו, נמצא בעימות כל כך חריף עם מחוסרי עבודה? הסיבה הראשונה, וצריך לדעת אותה, היא מצב התעסוקה כמשק ובמיוחד באזורי הפיתוח. למרות היציבות היחסית, הסטטילית, הקבועה בשנה שעברה ובתחילת שנה זו, הרי הממוצעים אינם עוורים למצב המיוחד התמור באזורי הפיתוח.

אני רוצה לקרוא קטע מתוך דוח של הרשות לכוח-אדם שליד משרד העבודה, כלומר דוח רשמי של מוסד ממשלתי, שפורסם בחוברת "עבודה וביטוח לאומי": "למרות שאוכלוסיית עיירות הפיתוח מגיל 15 פלוס מהווה בסך-הכול

הנוטלים את כל הסיכונים שנוטלים על עצמם חיילי צה"ל במשימות למען ביטחון המדינה. ראויה העדה הזאת להמשך הדאגה. להמשך חשומת הלב ולעזרה הולכת וגוברת לפתרון בעיותיה. משרד הבינוי והשיכון ימשיך ככיוון הזה.

מאחר שהסוגיות שהועלו כאן מצאו את התשובה, כפי שצינתי אותה, איני רואה מקום, אדוני היושב-ראש, לדיון בכנסת. אני מציע להסיר את ההצעה מסדר-היום.

היו"ר מ' סבירור:

תודה לשר הבינוי והשיכון. אני מתכבד להזמין את חבר הכנסת אהרן נחמיאס. יש לו הצעה אחרת: להעביר את הנושא לוועדה.

אהרן נחמיאס (המעריך):

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, הבעיות של הכפר הדרוזי, מבחינה אורבנית, מבחינה תכנונית, הן בעיות קשות. הן בעיות שראוי שידונו בהן ויתבוננו בהן כדי למצוא להן פתרונות. שמעתי את הדברים של שר הבינוי והשיכון ואשאל ממנו פסוק: אני לא ראיתי מה הנפקות שראית באי-הסכמה להעברת נושא זה לוועדה. בלא הכי, כל מה שאמרת וכל מה שצינתי דברים שנעשו, אליבא דשר הבינוי והשיכון וסגן ראש הממשלה, הרי אפשר להעלותו בפני הוועדה. אפשר גם לשמוע דברים שאולי לא מגיעים לאוזן, יען כי חברת הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו, כאשר העלתה את הנושא, עשתה זאת בעקבות שיחות ומפגשים שהיו לה עם חיילים משוחררים חוגות צעירים מהכפר הדרוזי.

אני, וכווראי גם חברי כנסת אחרים, כשהם נפגשים עם חיילים משוחררים וזוגות צעירים מהעדה הדרוזית, שומעים על ההפליה הקיימת בינם לבין חיילים יהודים. והרי אלה ואלה משרתים זה כצד זה: שומרים, נלחמים, נאבקים ושוכבים במארכים. כשורות משמר הגבול יש הרבה שוטרים בני העדה הדרוזית.

לכן, אדוני השר, איני מבין מדוע לא תסכים להעביר את הנושא לדיון בוועדה. דווקא לאור מה שאמרת אתה ולאור מה שאמרה חברת הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו, ראוי לקיים

היו"ר מ' סבירור:

אנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 2074: האלימות כלשכות התעסוקה וגורמיה. אני מתכבד להזמין את חבר הכנסת אהרן הראל להעלות את ההצעה.

אהרן הראל (המעריך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, באחד העיתונים התפרסמה בשבוע שעבר ידיעה: "פקידי לשכות העבודה, שחלקם זוכרים עדיין את האלימות שהיתה כלשכות בשנות השישים. כאשר מובטלים, רבים דרשו בחוקף לצאת לעבודה. מתלוננים לאחרונה על אלימות מסוג חדש, הפעם של צעירים משוחררי צבא המסרכים לצאת לעבודות המוצעות להם אך דורשים בחוקף לקבל אישורים לדמי אבטלה. סרכני עבודה אלה, כפי שהם מכונים בשירות התעסוקה, מפעילים אלימות מילולית ומעשית כדי לזכות באישורים, ופקידי לשכה רבים כבר הודיעו כי יפסיקו את עבודתם אם לא יינקטו צעדים כדי להגן עליהם. כרוך חקלאי, מנכ"ל שירות התעסוקה, מתייחס

של ביטוח אבטלה כיום, כשהוא ניתן באופן אוטומטי. תלכו לדמינו ולקריית-שמונה ולקריית-גת — ככל מקום שיש מפעלי טקסטיל — ותראו כמה קשה עובדים פועלים — שמונה, עשר ושתי-עשרה שעות עבודה, פרמיות ושעות נוספות — כדי להביא משכורת שמאפשרת להתקיים איך שהוא. לעומתם ישבו אחרים בבית ויקבלו סכום דומה, אך בלי לעבוד.

מותר למדינה ומותר לכנסת לכדוק האם החוק הזה מוגשם בהתאם ליעדים. לכן אני אומר, שזה לא ייתכן, אלא אם נחוקק חוק בדבר שכר מינימום הרבה יותר גבוה. שכר מינימום אינו יכול להיות בשיעור דמי אבטלה. במצב זה לא ייתוסף אף לא פועל אחד לענף הטקסטיל. רבותי, התהליך שבו יעזבו את המפעלים האלה וימוטטו את החשית שערין נוחדה באזורי הפיתוח — הוא קרוב מאוד. אומרים בעלי משפחות בכל היישובים האלה: למה נמשיך לעבוד? — גם אם נקבל 5% יותר מפועל המקבל ביטוח בפני אבטלה. הפרופורציה הזאת מוכרחה להשתנות.

לכן, קודם כול חייבים אנו לסיים את חקיקת חוק שכר מינימום. הצעת החוק נמצאת בוועדת העבודה והרווחה של הכנסת, והממשלה וחברי הכנסת צריכים להחיש את התהליך: בשום פנים ואופן אין להשאיר מצב בו דמי אבטלה גבוהים משכר עבודה.

אני רוצה לומר יותר מזה: אני חרד מפני תופעה, שקבלת דמי אבטלה במשך שישה-שבעה חודשים תהפוך לנורמה בחיים שלנו. צריך לסייע לחיילים המשתחררים מצה"ל, אבל עם כל הכבוד, כאשר חייל משתחרר אין הוא צריך לחשוב או לתכנן לקבל דמי אבטלה במשך שבעה חודשים, לנסוע לטייל בחוץ-לארץ או לעשות כל דבר אחר. לא זו צריכה להיות הנורמה, כי כעבור שבעה חודשים הוא יהיה מתוסכל מפני שלא יהיה לו מקום עבודה. במקום דמי אבטלה אלה צריך לתכנן מקומות עבודה במפעלים, אשר יוכלו לקלוט את החיילים המסיים שירותו בצה"ל.

אני רוצה לצטט קטע שהתפרסם בעיתון, והוא אולי הסימפטום למצב הזה: "המצב חמור במיוחד" — כך אומר חקלאי — "בתחום תעסוקת החיילים המשתחררים והצעירים עד גיל 24. מגוון התעסוקה של אזורי הפיתוח הוא דל ואיננו תואם את הצפיפות של הדרום הצעיר". זה נכון. מה שרוצה הדרום הצעיר היום אינו מה שרצו לפני 30 שנה. כשהקימו את מפעלי הטקסטיל, הלכו רבים לעבוד בענף זה, אם כי לא רצו בכך. משום שלא היתה להם ברירה. כיום הפתרון אינו כזה שנאמר: אם אינך הולך לעבוד בטקסטיל, אינך מקבל עבודה. צריך להקים מפעלים כאלה שצעירים המשתחררים מצה"ל ירצו ללכת לעבוד בהם. ולא לתת להם תמריצים שליליים ולומר: ניתן להם ביטוח אבטלה ונפתור את הבעיה. בכך איננו פותרים שום בעיה, כי כעבור שישה חודשים הבעיה חריפה יותר וקשה יותר.

דבר שלישי, שגם הוא חריף מאוד לאחרונה: בחוק הבטחת הכנסה נכלל סעיף האומר, ובצדק, שלפני שאנחנו מחלקים כסף להבטחת הכנסה למשפחות, צריך להפנות את האיש שקיבל סעד קודם לכן לשירות התעסוקה, שמא ימצאו לו עבודה מתאימה. אולם למעשה הפנינו אוכלוסייה של סעד ממקום שבו היתה נפגשת עם פקיד סעד ועם עובדת סוציאלית הדנה בבעיותיה, תוך ראיית הבעיה הסוציאלית של המשפחה — לשירות התעסוקה, שבו גישת העובדים, עם כל מסירותם, שונה. יצרנו קונפליקט סוציאלי חמור ביותר בין הפקידים,

9% מכל האוכלוסייה בגילאים האלה, הרי מספר המובטלים שם מהווה רבע מכלל המובטלים במדינה. זו עדות לכך שריכוז האבטלה נמצא כשטחים מסוימים ובאזורים מסוימים.

אני רוצה לקרוא את הנתונים העדכניים הנמצאים בידי — והם אולי עוד החמירו: "מלון סך-הכול דורשי העבודה ב-1982, שהסתכם ב-34,595 — באזורי הפיתוח היו 8,379, דהיינו 24.2%, מובטלים שבעה ימים ויותר היו 12,982, ובאזורי הפיתוח — 3,354, כלומר 35.4%. עד כמה שידוע לי, בחודשים דצמבר וינואר עלה האחוז ללמעלה מ-30%. אם כן, למעלה מ-30% מאלה המובטלים אבטלה עמוקה — שבעה ימים ויותר — באים מאזורי פיתוח. אישורי אבטלה הוצאו ל-9,478 איש. מתוכם 2,424 לאזורי פיתוח, שהם 24.5%. הווי אומר, בכל צורה שבה נבדוק את הנתונים, אין שום ספק שריכוז האבטלה הוא באזורי פיתוח. במקרה זה הממוצע הכללי של 5% לגבי כל המדינה אינו נותן שום תשובה על המצב באזורים אלה.

אדוני היושב-ראש, מצב זה נוצר לא רק בגלל העובדה שיש כאלה שאינם רוצים ללכת לעבודה — ועוד אחזור לנחת את הבעיה הזאת — אלא בראש ובראשונה מפני שבשנים האחרונות אין פיתוח, אין מקומות מפעלים חדשים; ואם אין מקומות מפעלים חדשים, ברור שבאותם אזורים, כאשר מתוספים למערכות אלה צעירים אחרי צבא שרוצים לקבל עבודה, אין להם לאן ללכת לעבוד. הממשלה פותרת את הבעיה בצורה הקלה ביותר. כדי שלא לגרום לחסיסה, משלמים ביטוח אבטלה, וביטוח זה מאבד את הערך שבשמו הוא נוצר. כל אחד יודע שהוא יכול לקבל היום ביטוח אבטלה. בדרך זו מתמודדים עם הבעיה, במקום להקים מפעלים חדשים. ואכן הפתרון למצב האבטלה ביישובי הפיתוח הוא תעסוקה: לא חשלוש כסף, לא דמי אבטלה אלא בראש ובראשונה תעסוקה.

נקודה שנייה הקשורה, לדעתי, במצב הזה שנוצר ביישובים אלה נובעת מכך שאנחנו נוהגים פירוש לא נכון — ואני אומר: פירוש לא נכון — למהות היסודית של חוק ביטוח בפני אבטלה. הוועדה לביטוח בפני אבטלה הגישה ב-1970 באוגוסט את מסקנותיה לממשלה, ובעקבות דוח זה חוקקו אחר כך את חוק הביטוח בפני אבטלה. זו היתה ועדה שהורכבה מנציגי הממשלה ומנציגי המעסיקים והעובדים, והיא בדקה את כל ההשלכות של בעיית האבטלה במשק: בדוח הוועדה — לא בתוך, כחוק נתקבלו אחר כך כמה שינויים. בסעיף 25 של המלצות המוועדה נאמר: "על ביטוח האבטלה להגן על רמת חיו של המובטל מפני ירידה חריפה בתקופת האבטלה, אך אינו נועד" — כך נאמר בדוח — "להגדיל הכנסתם של קבוצות עובדים, שרפטי עבודתם כוללים הפסקות ברצף העבודה גם בעתות של תעסוקה מלאה במשק". ולאחר מכן נאמר: "זכויות המובטל יוגדרו בדרך שתצמצם ככל האפשר" — שימו לב — "תמריצים שליליים לעבודה".

רבותי, הניסוח הזה של מסקנות הוועדה, שהוגשו בשעתן, מטרות היתה למנות תמריץ שלילי לעבודה. היום הביטוח בפני אבטלה, לצערי הרב, יש בו משום תמריץ שלילי לעבודה. מפני שלא סימנו עדיין את חקיקת חוק שכר מינימום: מפני שיש ענפים בארץ — טקסטיל ומוזון, אבל בעיקר טקסטיל — שבהם עובדים מקבלים שכר נמוך מסכום הביטוח בפני אבטלה. מדוע ילך אדם לעבוד אם הוא יכול לקבל הכנסה גדולה יותר ללא עבודה, על-ידי כך שיישב פשוט שישה-שבעה חודשים בבית ויצהיר שהוא מובטל? לא כל חוק סוציאלי אפשר להמשיך ולהחיל אותו בלי לבדוק את הפעלתו במדינה הלכה למעשה. אני חושב שאנחנו חייבים לבדוק את ההשלכה

לביטוי בעיתונות: בפועל, היא פונקציה או תוצאה של מצב התעסוקה מצד אחד, ומצד שני היא תוצאה של אווירת הרוחב אלימות מילולית בתחומים אחרים מדרך הטבע נוחתת השפעתה גם על שירות התעסוקה. עם זאת, אל לנו להפריז בדברים, וגם אם היו אי-אלה כוחות בעיתונים, הביטויים הפיסיים בפועל של האלימות אינם חומרים כמותן. בסך הכול בשנת 1982 היו 12 מקרים של אלימות פיסית בלשכות שירות התעסוקה בכל הארץ, בכל השנה. דהיינו ממוצע של מקרה אחד לחודש בכל הארץ. זה איננו מרנין לב, אך זו עדיין לא מגפה. אבל גם הגילויים המילוליים הקשים הללו אינם, כמובן, מקילים על העובדים, שצריכים לעשות עבודה בתנאים קשים, בתנאים של מוקרי אבטלה אחרים, ועליהם אדבר בהמשך. התנאים הם של יציבות, גם יציבות בתעסוקה, אך בכל זאת המצב איננו כפי שהיינו רוצים אותו. זו ההזדמנות לומר מלה של הערכה לעובדי שירות התעסוקה, אשר בסבלנות ובסובלנות עומדים מול הגילויים הקשים הללו, שגם אם הם אינם מגיעים לביטוי של אלימות פיסית, הם הרבה פעמים ביטוי של זעם ופורקן כלפי הפקיד, שאותו רואה המובטל כחזות הכול.

חברי הכנסת, לצערנו אנו נמצאים מאז נובמבר 1979 במצב תעסוקתי שסימנו מחסור. תחזית הרשות לתכנון כוח אדם במשרדנו איננה מבשרת שיפור במצב ומצביעה על אפשרות של החמרה עד לשיעור בלתי-מועסקים של כ-6% בשנת 1983; היינו, אם, בשנת 1982 הממוצע היה 5.1% — 5.5%. צופה הרשות לתכנון כוח אדם שבי-1983 זה יגלוש לכדי 6%. לצערנו, בולט המחסור בתעסוקה בעיקר בכמה מוקדים של ערי פיתוח. אם נרצה לבדוק אותם מוקדים של ערי פיתוח בתורש דצמבר 1982 נמצא, שבשש ערים — צפת, מגדל-העמק, טבריה, בית-שאן, נצרת-עילית ודימונה — היה צירוף של שלושה מאפיינים, אשר בהקצאות יחד אנו רואים את המקום כמוקד של אבטלה: א. שיעור מובטלים של 6 ימים ויותר מכין דורשי העבודה העולה על 50%; ב. שיעור דורשי העבודה מכוח העבודה עולה על 6%; ג. אחוז דורשי העבודה ביחס לכוח העבודה גבוה יחסית מהממוצע הארצי. שהוא 1.3%. שלושת המאפיינים הללו נמצאים בכל אחת משש הערים הללו, היינו: צפת, מגדל-העמק, טבריה, בית-שאן, נצרת-עילית ודימונה. את הטבלה המפורטת אעביר, ברשותכם, לפרוטוקול, אולם כדי שלא להקל על עצמנו אני מוכרח לקרוא לפחות את שתי הערים הראשונות ברשימה והן: בית-שאן עם 13% דורשי עבודה וטבריה עם 10% דורשי עבודה, ובפועל, במספרים, בטבריה 813 דורשי עבודה ובבית-שאן 508 איש. המספרים מדברים בעד עצמם ואין צורך להוסיף.

להלן הטבלה:

דורשי עבודה	שיעור דורשי עבודה
304	7%
427	8%
813	10%
508	13%
430	6%
619	8%

שצריכים לספק עבודה, לבין אנשים שהורגלו במשך שנים שכל מה שהם צריכים לעשות זה ללכת ללשכת הסעד ולקבל את השיק. העימות הזה יוצר, כמובן, אלימות. ומכיוון שלא ניסו לפתור את הבעיה באמצעות אדם מתאים בשירות התעסוקה, באמצעות עובדה סוציאלית שתוכל לטפל גם בבעיות שהמשפחה נתקלת בהן, התוצאה היתה: הגברת האלימות, צעקות, צריחות וניסיון לפתור את הבעיה באיומים על עובדי שירות התעסוקה.

אני רוצה להביא נתון שהוא, לפי דעתי, די חמור. יש לי הנתונים בקשר למחצית השנה האחרונה. בחודש יוני האחרון — 7.5% מכלל דורשי העבודה היו אלה שבאו לבקש עבודה על-פי חוק אבטלת הכנסה, אבל מדי חודש בחודש המספר שלהם הולך וגדל. בחודש דצמבר — מתוך 33,586 דורשי עבודה, 3,837 איש היו מאלה שצריכים להבטיח את הכנסתם; זהו מספר גדול מאוד. זה יותר מ-11%. בחודש פברואר זה גדל ללמעלה 4,000 איש, כלומר 4,000 איש שטופלו על-ידי לשכות סעד — ואינני צריך לספר לכם מה הוא טיפול של אדם שיש לו בעיה סוציאלית. זה לא מצב שבו אתה קורא לאדם ואומר לו: יש לי עבודה במפעל זה, ואם אינך רוצה — לך למקום אחר. זהו עולם ומלואו. 4,280 איש אלה, כל אחד מהם הוא סיפור בפני עצמו, ושירות התעסוקה במשרד העבודה והרווחה חייב, אם הוא רוצה להמשיך ולקיים את החוק, להכניס לשירות התעסוקה פקידים, עובדים מתאימים, שיובלו להיות ערים גם לבעיות האלה.

רבותי, חברי הכנסת, לדעתי, זו בעיה רצינית מאוד, איך אנו עובדים לשיטה שבה אנו נותנים תמריצים לעבודה ולא תמריצים לאי-עבודה? באותן משפחות שבהן באמת צריך לטפל, עלינו לטפל על-ידי עבודה חינוכית גדולה מאוד, גם בעניין האבטלה, דרושה, עבודה חינוכית.

לכן אני מבקש, שהכנסת, תדון בנושא זה, ולא שהפתרון לכל דבר יהא שמוזמנים את המשטרה, למשטרה יש ברוך השם מספיק עבודות, יש לה מספיק במה לטפל, ולא רק לשמור בשירות התעסוקה מפני אנשים שבאים לקבל עבודה ומר להם, את האנשים שמר להם צריך לחנך ולטפל בבעיותיהם, ואילו המשטרה תעסוק בבעיותיה, אולי נמצא על-ידי דיון דרך לפתרון הבעיה.

היורר מ' שחל:

תודה לחבר הכנסת אהרן הראל. סגן שר העבודה והרווחה ישיב על ההצעה.

סגן שר העבודה והרווחה כ"צ רובין:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אכן האלימות בלשכות התעסוקה, שעליה התאונן חבר הכנסת אהרן הראל, באה קצת

ועובר עבודה כפיים אלא זהו דור הבנים שיש לה השכלה וגמר שירות בצה"ל; ב. השכר הנמוך יחסית במפעלים קיימים כמו טקסטיל, מפעלי מזון, בתי-מלון וכעבודות חקלאיות עונתיות.

הסיבות העיקריות למצב זה הן: א. מבנה תעסוקתי שאיננו תואם את הציפיות של הדור הצעיר, חיילים משוחררים ובדרך כלל מסיימי תיכון; זה איננו הדור של ההורים עובדי הטקסטיל

אבל גדול ממספר המובטלים מספר העובדים הבאים מחוץ למקום. אם נכיר לדוגמה את אותם שני מקרים קשים של טבירה ובית-שאן — טבירה יש 559 מובטלים, ובכל זאת 3,400 עובדים באים מחוץ לטבירה, מהכפרים וגם מעבר לקו הירוק: בבית-שאן יש 323 מובטלים ובכל זאת 360 עובדים באים מבחוץ. את המשך הטבלה אנכיר, כרשומתם, לפרוטוקול.

(להלן הטבלה):

מהשטחים	מ"הכפרים"	מהם	עובדים מבחוץ	מובטלים +6 דצמבר 1982	צפת
10	—	—	50	222	מגדל-העמק
—	450	—	1,350	294	טבירה
10	3,000	—	3,400	559	בית-שאן
130	190	—	360	323	נצרת-עלית
40	1,660	—	3,740	247	דימונה
550	—	—	850	352	

קודמת, למעט חיילים משוחררים שאותם אנחנו פוטרם מתקופת אכשרה זאת.

בהיות שורשי האלימות עמוקים מגילוייהם החיצוניים, שהם עדיין דלים יחסית, ראוי גם להתריע בפני גורמי הקהילה והיישובים השונים, שבבסיס האלימות מצויה האכזבה מציפיות תעסוקה בלתי ריאליות, שהחברה, ההורים והקהילה נוטעים בלבם של הצעירים, אם במעשה ואם במחדל. לכן אנחנו מצווים להשתמש גם במכשיר ששמו חינוך, או דעת קהל, כדי להסביר לצעירים שבשעות של קושי, או תחילת דרכם כחיילים משוחררים, אל להם להיות בדרנים ומפונקים, אלא לקבל עבודה שנמצאת בהישג יד.

חבר הכנסת אהרן הראל האריך בדבריו על "תמריץ שלילי", כלשונו, הנגרם על-ידי מתן דמי אבטלה. אנחנו טיפלנו בנושא הזה באופן רציני על-ידי הצעת החוק לחוק ביטוח לאומי בדבר דמי אבטלה, והתיקון נמצא על שולחנה של ועדת העבודה והרווחה. השבוע פניתי פעם נוספת ליושב-ראש ועדת העבודה והרווחה, לאחר שעברה כחצי שנה מאז אישרנו את החוק בקריאה ראשונה והעברנו אותו לוועדה להכנה לקריאה שנייה ושלישית, והובטח לי שבשבוע הקרוב הוא כבר יהיה על סדר-יומה של ועדת העבודה והרווחה, כדי שבאמת נכין אותו ונחיל אותו. התיקון הזה יגרום לכך שצעירים אשר יעדיפו דמי אבטלה על פני עבודה, לא יקבלו זאת.

אהרן הראל (המעריך):

אם אתה לא סוגר את העניין של שכר מינימום, לא עשית כלום.

יאיר צבן (המעריך):

ער פסח יהיה שכר מינימום.

סגן שר העבודה והרווחה ב"צ רובין:

חוק שכר מינימום נמצא על שולחנה של ועדת העבודה והרווחה.

לצד שני הדברים הללו, שהם שיטת המקל, של מניעת דמי אבטלה למי שלא מגיע, הלכנו גם בשיטת הגזר ונחנו הקלות למי שהולך לעבודה מועדפת במקצועות שאותם ציינו, ונתנו גם חלק מדמי האבטלה כמענק מיוחד. אנחנו מאריכים את חוקן של ההקלות במס הכנסה לחיילים משוחררים הפונים

וכן חוסר נכונות לצאת לעבודה במפעלים פרטיים לא ציבוריים.

האבטלה איננה, ברוב המקרים, תוצאה של מחסור במקומות עבודה. את זה יש צורך להדגיש. מספר המועסקים ממקומות אחרים, כלומר יבוא של עובדים בכל אחת מחמש ערי הפיתוח שציינתי — שש למעט צפת — גדול ממספר המובטלים שישו ימים ויותר, כפי שאני יכול להדגים במספרים. בחמש הערים הללו יש מספר גדול של מובטלים,

אשר לאלימות: כשנות החמישים היו העימותים עובדים כמהירות למצבים של אלימות פיסית. במקרים רבים היו הפגנות מצור על לשכות התעסוקה: מכות היו כמעט עניין של יום יום. לכן באותם ימים נתמנו במרבית הלשכות סדרנים והותקנו סורגים. אבל בסופו של דבר העובדים ספגו מנה גדושה של זעם כתוצאה מהעדר תעסוקה. בשנים שלאחר מכן, עם השיפור שחל במצב התעסוקה, צומצם מספר הסדרנים והגיע כמעט לאפס. הסורגים הוסרו, וחזרנו לחיים חקינים. לאחרונה יש החמרה מתודעת, כפי שציינתי חבר הכנסת הראל, ואני מודה שהיא קיימת, אם כי היא לא הגיעה לכדי אלימות קשה — ונקווה שגם לא תגיע.

השוני בין שנות החמישים, שבהן נחרבו מקרי האלימות, לבין האלימות היום הוא בסיבה. בשנות החמישים לא הייתה שום עבודה, וזה היה ביטוי של זעם של אנשים שהיו מוכנים לעבודה יזומה, לעבודת כפיים, בטקסטיל ובכל מה שרק היה. היום הנכונות לצאת לעבודה נצטמצמה מאוד. הציפיות התעסוקתיות של דורשי העבודה גדלו מאוד, ואתן גדלו גילויי ההתנגדות לעבודה המוצעת להם מסיבות של שכר נמוך, ריחוק, רמה תעסוקתית, יוקרה וסיבות אחרות. הברורות התעסוקתיות גדלה מאוד ונעשינו מפונקים. לא עוד הסכמה לצאת לעבודה כחלקאות, כבניין, בתעשייה — במיוחד בטקסטיל, בתעשיית המזון, במפעלי הארחה ובשירותים עירוניים. הרבה מאוד תעסוקה עדיין ניתנת להשגה, ומטעמים של ברונות דורשי העבודה דוחים אותה. הסירוב לצאת לעבודה שניתנת להשגה, הריגוים מסביב לקריטריונים של "עבודה מתאימה", לפי חוק ביטוח לאומי בנושא של דמי אבטלה, והתביעות לאשר דמי אבטלה, הם שגורמים עימותים רבים, שבחלקם הניעו מובטלים לאלימות מילולית ואף לאלימות פיסית.

מבין 35,000 דורשי עבודה מכוגרים לחודש, 16,000 נמנים עם המובטלים שישו ימים ויותר, ובהם 12,000 מקבלים אישורים לדמי אבטלה ולקצבת הכנסה, ואילו ל-3,000 מהם נרשם סירוב שאינו מוכח בדמי אבטלה או בקצבת הכנסה. 1,000 נוספים אינם זכאים לחשלומו העברה בהעדר תקופת אכשרה, כנדרש בחוק. עליכם לדעת, שהתיקון לחוק דמי אבטלה מאפשר קבלת דמי אבטלה למי שרכש תקופת אכשרה

רוני מילוא (הליכוד):
אדוני היושב-ראש, נמסר לי שחברת הכנסת גאולה כהן
נמצאת אצל ראש הממשלה.

היו"ר מ' שחל:
אני מצטער, זה לא מעניין אותי. שר בממשלת הולנד
הוזמן ליושב-ראש הפרלמנט והוא העדיף את הפרלמנט על
המלכה. חברת הכנסת גאולה כהן יודעת שהיא הגישה הצעה,
ועליה להיות נוכחת כאולם.

אני עובר להצעה הכאה בסדר-היום: עתידה של מכללת
"שנקר" של חברת הכנסת אורה נמיר. את רוצה להעלות את
ההצעה?

אורה נמיר (המערך):
אם השר איננו ואין מי שישב, אין טעם להעלות את
ההצעה.

היו"ר מ' שחל:
חברת הכנסת אורה נמיר מבקשת להעביר את ההצעה
לשכבות-הבא. ההצעה תועבר לדיון בשבוע הבא.

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: חוק השבות
(תיקון מס' 3), התשמ"ג—1982, של חברי הכנסת שמואל
הלפרט, שלמה לורניץ, מנחם פרוש ואברהם שפירא. הם אינם
כאולם, ובכך, הצעת החוק תועבר לדיון בשבוע הבא.

אנחנו עוברים לסעיף הבא: חוק השבות (תיקון מס' 3),
התשמ"ב—1982, של חבר הכנסת חיים דרוקמן. הוא איננו
כאולם, ההצעה תעבור לדיון בשבוע הבא.

חברי הכנסת, כזה סיימנו את סדר-היום.
רוני מילוא (הליכוד):

אני מבקש להפסיק את הישיבה לחצי שעה.
סגן שר העבודה והרווחה כ"צ רובין:

אני מבקש להביא לדיון את חוק שעות עבודה ומנוחה.

לעבודה מועדפת. כך ששכך הכול אני מקווה, שבמאמץ חינוכי
וחקיקתי זה, שאנחנו נמצאים בעיצומו, ועם קצת דרכון של
החיילים המשוחררים, נביא לידי כך שאותם חיילים
המשתחררים מהצבא, במקום לכלות את זמנם כבטלה
ובהסתעפות בדמי האבטלה, ילכו לעבודה יצרנית ויהיו גם
משכר טוב וגם מיגיע כפיהם.

אדוני היושב-ראש, אני מציע להעביר את הצעתו של חבר
הכנסת הראל לוועדת העבודה והרווחה, אשר תדון בדברים
לפני ולפנים.

היו"ר מ' שחל:
תודה רבה. חבר הכנסת הראל, האם אתה מסכים?

אהרן הראל (המערך):
כן.

היו"ר מ' שחל:
חברי הכנסת אנחנו עוברים להצבעה.

ה הצ ב ה
ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת
העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר מ' שחל:
אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: חוק בורות
ממלכתית לעובדי המדינה, הרשויות המקומיות והשירותים
החיוניים, התשמ"ג—1982, של חברת הכנסת גאולה כהן. היא
איננה כאולם, מאחר שהמציעה איננה, אני מחליט שהסעיף
הזה יובא לדיון בשבוע הבא.

הסעיף הבא בסדר-היום: הצעת חוק לחיקון פקודת
העיריות (סליח מדרכות), התשמ"ג—1983, של חברי הכנסת
אמנון רובינשטיין, שושנה ארכלי-אלמוזלינו, מאיר שטרית
ואהרן נחמיאס. אף אחד מהם איננו כאולם, אני מעביר את
ההצעה הזאת לדיון בשבוע הבא.

ז. הצעת חוק שעות עבודה ומנוחה (תיקון מס' 6), התשמ"ג—1983*

(קריאה ראשונה)

משה קצב (הליכוד):
עם כל הכבוד, אדוני היושב-ראש, הנויפה לחברי הכנסת
איננה במקומה, כיוון שחברי הכנסת כוודאי תכננו והכינו את
עצמם להעלות את הנושאים האלה על סדר-יומיה של הכנסת,
והם לא תיארו לעצמם שזה יהיה בשעה 13:20, ומה שאתה
עשית כיושב-ראש הישיבה, זוהי חטיפה — — —

היו"ר מ' שחל:
חבר הכנסת משה קצב, אעביר את דברך לוועדת הכנסת.
אני רואה אותם בחומרה רבה, אלה דברים שנאמרים
ליושב-ראש ישיבה שניהל אותה על-פי כל הכללים. אני חושב
שהערה לא היתה במקומה.

אורה נמיר (המערך):
כאשר יש לי הצעה לסדר-היום אני מתכה כאולם שעות
כדי להעלותה.

מיכאל חריש (המערך):
זו לא פעם ראשונה שהם אינם כאולם.

היו"ר מ' שחל:
חבר הכנסת מילוא, קודם כול אני דוחה את בקשתך, ואנו
עוברים לחוק שעות עבודה ומנוחה. אני מזמין את סגן שר
העבודה והרווחה.

דרור זיגרמן (הליכוד):
אדוני היושב-ראש, אינני מבין למה — — —

היו"ר מ' שחל:
חבר הכנסת דרור זיגרמן, אלה שרוצים להעלות חוק
צריכים להיות כאולם המליאה. הם אינם כאולם המליאה, ועל
כן הם ויתרו על רצונם להעלות את ההצעה. כנסת שמכבדת את
עממה צריכה לעמוד על כך שחברי הכנסת יהיו כאולם.

אורה נמיר (המערך):
גם השרים הנוגעים בדבר.

היו"ר מ' שחל:
בבקשה, אדוני סגן שר העבודה והרווחה.

* רשומות (הצעות חוק, חוב' 1620).

כיום עובדים כ-100,000 איש בשבת ובמועד לפי היתרים, וזאת לאחר שצמצמנו השנה את מספרם. אבל המספר הולך וקטן, ואנו רואים בחוק הזה, חוק שעות העבודה והמנוחה, לא חוק דתי — הוא כמובן גם חוק דתי — אבל הוא כראש ובראשונה חוק סוציאלי. גם הנימוקים שהבאנו להצעת החוק הם נימוקים סוציאליים שהורים, מנתוח של החוק היא להגן על העובד, למנוע העסקת עובד ללא יום מנוחה, למנוע האצת הפחת האנושי.

כדוגמת החוק הזה קיימים היום מעשי תחיקה בכל העולם המערבי. גם אלמלא היו הדברים כתובים במקורות שלנו, בצו שלנו, היינו צריכים ללכת בעקבות חקיקה נאורה ולחייב מתן יום מנוחה שבועי לכל עובד, מכוח החוק, ומכוח הצורך הפסי, האנושי, החברתי.

קיצור שבוע העבודה לחמישה ימים מחייב היערכות טובה יותר של שירותי התרבות והבידור לניצול נכון של שעות הפנאי שייתוספו לעובדים. זאת טרם עשינו. המשק הולך ונערך מאליו לחמישה ימי עבודה בשבוע. תרבות הפנאי ובילוי היום שנחפזה אינם מלווים בצעדים מקבילים את היערכות המשק לשבוע עבודה מקוצר. אנו חייבים להקדיש היום מחשבה לשאלה מה יעשה העובד ביום השישי שהולך ומתפנה.

גם הממשלה, מבחינת שירותיה, מצווה לתת על כך את הדעת. יכול להיות שבתהליך הזה, ההולך ומתפתח, של מעבר לחמישה ימי עבודה בשבוע, ראוי להקדיש את היום השישי למתן שירותים של משרדי הממשלה והגופים הציבוריים. משרדי הממשלה ייתנו את השירותים לעובדי התעשייה ולעובדים שכל השבוע עוסקים בקיצור דווקא ביום שישי בשבוע. כדי שעובד במפעל "ארגמן", שצריך ללכת למינהל מקרקעי ישראל, לא יאלץ לבטל יום עבודה מאותם חמישה ימי עבודה, הוא ילך למינהל מקרקעי ישראל או למשרד התחבורה ביום שישי. משרדים אלה ואחרים, כמו משרד העבודה והרווחה או הרשויות המקומיות, יעמדו לרשותו לצורך מתן השירותים שלהם הוא נזקק. עליידי כך נגביר את היעילות במשק, נצמצם את ההיעדרות ההכרחית ואת אובדן ימי עבודה ללא צורך בענפי הייצור של המשק.

זה באשר לצד המינהלי. כפי שאמרתי, כל המעבר לחמישה ימי עבודה בשבוע מחייב להקדיש מחשבה רצינית ומעמיקה לנושא של תרבות הפנאי. אני חושש שאם התהליך של מעבר לחמישה ימי עבודה בשבוע ימשך כצורה מואצת כפי שהוא נמשך היום, אנו עלולים להגיע למצב שאנשים שלא חונכו כלכלה לדרך של בילוי שעות הפנאי, ולא ניתנו להם כלים ואמצעים במרכזי ספורט, במרכזי תרבות ובפעילות אחרת כימי שישי, לא ידעו מה לעשות עם עצמם. וזהו בעיה חברתית. לכן, זו לא רק בעיה של המשק, זוהי בעיה של החברה והקהילה. הממשלה על כל שלוחותיה מצווה לתת עליה את הדעת.

התיקון המוצע היום הוא פרט אחד בתוך המסכת הגדולה שבה אנו עוסקים. אבל התיקון רקיטי בעיני העובד. יאפשר לנו לתת לעובדים הראויים ליום מנוחה לצאת ליום המנוחה השבועי שלהם בלי לפגוע בצורכי המשק. בסופו של דבר, אנו מצווים לנהל משק מודרני. אנו מנהלים מדינה, שניהולה ועצם קיומה מחייבים בלית ברירה חילול שבת, או אי-שמירת שבת של סקטורים מסוימים. את אלה נצמצם עד למינימום ההכרחי וניתן לעובדים את מלוא הרווחה המגיעה להם גם מבחינה אנושית וגם מבחינה יהודית.

שלמה הלל (המערך):

אתה רוצה שיחפשו אותם בחדרים כדי שיבאו להעלות את הצעותיהם.

דוד זיגרמן (הליכוד):

מוטב לגמור את העניין היום. עוד שבוע כל המסחר הזה?

הי"ר מ' שחל:

אני מבקש שלא להפריע לסגן השר שקיבל את רשות הדיבור.

סגן שר העבודה והרווחה ב"צ רובין:

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבד להציג בקריאה ראשונה תיקון של חוק שעות עבודה ומנוחה, העוסק בהיתר עבודה ביום המנוחה השבועית. חוק זה כבר היה לפני הכנסת, והוא אושר בקריאה טרומית. אחר כך איתרע מזלו ומטעמים של אי-הכנה, כמדומני, הוא נפל בהמשך הדרך.

רבותי חברי הכנסת, מספר העובדים היהודים העובדים בשבתות וביום מנוחה מכוח היתרים, מכוח צרכים של המשק, פחת בשנת 1982 כ-5,000 איש. כתוצאה מפעילות אינטנסיבית של משרד העבודה והרווחה, המצווה על פיקוח על שמירת החוק, — —

שלמה הלל (המערך):

השבתת "אל על" בשבת.

סגן שר העבודה והרווחה ב"צ רובין:

— כתוצאה ממגמות של ייעול משקי מצד המעסיקים וכתוצאה ממעבר הולך וגובר של מפעלים בתחומי האלקטרוניקה, המחשבים, תעשיות מתקדמות וכן בתחומי הטקסטיל לחמישה ימי עבודה בשבוע.

חוק זה, המובא היום עליידי הממשלה, הוצע קודם לכן כהצעת חוק פרטית של חבר הכנסת מלמד, וכפי שצינתי, כתוצאה מתקרית הוא נפל. אימץ עליידי הממשלה ומוגש היום בשמה.

התיקון בא לסתום פרצה אפשרית, אשר אולי קיימת היום. היום ניתנים היתרים למפעלים להעסקת מספר מוגדר של עובדים, כאופן כללי וכלי להתייחס להפקדים ולמקצועם. ההצעה שלפנינו באה לדרוש יתר ספציפיות, חידוד הבקשה. מתברר כי במצב הנוכחי מעסיקים מפעלים רבים מכוח ההיתר הכללי גם אנשים שעבודתם איננה חיונית, ובכך הם מגדילים בניגוד לרצון המחוקק, את מספר העובדים היהודים העובדים בשבת ובמועד במפעלים אלה. אם כן, במקום להגדיר מספר כפי שהיה עד עכשיו, יש לציין גם מספר, גם חפיק, גם מקצוע.

החוק החדש, המחייב מתן היתרים למקצועות ולתפקידים מסוימים. לאחר שיקול לגבי עצם מתן ההיתר, יביא את המעסיקים לתכנון ולצמצום מספר המועסקים בשבתות ובמועדים.

בהודמנות זו ברצוני להביא בפני הכנסת כמה נתונים בנושא חשוב זה. אנחנו מקבלים במשרד העבודה והרווחה מדי חודש בחודשו כ-200 בקשות להיתרי עבודה בשבת.

במשך השנתיים האחרונות גדל והולך מספר המפעלים העובדים לחמישה ימי עבודה בשבוע. היום מעסיקים המפעלים הללו כ-30,000 עובדים. אני סבור שככל שיגדל מספר המפעלים שיעברו לשבוע עבודה מקוצר, תצטמצם הבעיה מאלה. כדי לסייע במגמה זו נתנו הקלות אדמיניסטרטיביות, לעומת פרוצדורה ממושכת שאפיינה בעבר מתן היתר למעבר לשבוע עבודה מקוצר.

לשיקול דעת. אנחנו אכן מתכוונים להגיש הצעת חוק לחמישה ימי עבודה בשבוע. אבל אנחנו איננו מזדוים בהגשת הצעת החוק הזה. חבר הכנסת משל, מכיוון שההעדרה היא שהמשק יעשה את שלו. התהליכים המשקיים מאליהם מכתבים את המעבר לחמישה ימי עבודה בשבוע, ואין טעם לכפות דברים מלמעלה. כפועל כבר כמה וכמה תחומים. כמו אלקטרוניקה ומחשבים, עברו לחמישה ימי עבודה בשבוע. כבר יש התחלה טובה בתחומים של טקסטיל. זה מקיף היום רכבות של עובדים. אשר על כן, גם אם אנחנו הולכים לקראת זה, אין הדבר סותר את הצעת החוק אשר הוגשה עתה.

חבר הכנסת משל טרח לצטט את הוויכוח סביב השעות הנוספות בשבוע על 150% ככיוול, אנשים דורשים לעבוד בשבת ולקבל 150%, וכך גורמים לעבודה בשבת. אלה העובדים בשבת אינם מקבלים 150% אלא 350%. אבל לא אותם אנחנו באים לבקר.

אנחנו מתכוונים שחוק שעות העבודה ומנוחה יישמר ככתבו וכתרו. דברים אשר יש הכרח לעשות בשבת — ייעשו בשבת, ויוגדר בהיתר מהו מספר העובדים ומה תפקידם. לפי מידת נחיצותם אכן יינתן ההיתר. אין צורך להגיע לקצה השני, לשלילה גמורה של כל נושא העבודה בשבת, כאשר היא לעתים הכרח כל-יגונה, כתוצאה מקיומה של מדינה יהודית.

אני מציע, אדוני היושב-ראש, להעביר את הצעת החוק לוועדת העבודה והרווחה.

היו"ר מ' שחל:

חברי הכנסת, אנו עובדים להצבעה. אני אבקש מחברי הכנסת משה קצב ומיאל חריש להיות מונים.

חברי הכנסת, מי להעברת הצעת החוק לוועדת העבודה והרווחה להכנתו לקריאה שנייה ולקריאה שלישית — ידים את ידי.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הצעת חוק
שעות עבודה ומנוחה (תיקון מס' 6).
התשמ"ג — 1983. לוועדת העבודה

והרווחה 51 —

בעד ההצעה להסיר את הצעת
החוק מסדריהיום 43 —

ההצעה להעביר את הצעת חוק שעות עבודה
ומנוחה (תיקון מס' 6). התשמ"ג — 1983.

לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר מ' שחל:

ברוב של 51 בעד העברת ההצעה לוועדה מול 43 בעד הסרת החוק. הוחלט להעביר את הצעת החוק לוועדת העבודה והרווחה.

חברי הכנסת, סייענו את סדריהיום. ישיבת הכנסת הבאה ביום שני בשעה 16:00.

הישיבה ננעלה בשעה 13:40.

אני מציע להעביר את הצעת החוק לוועדת העבודה והרווחה להכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

היו"ר מ' שחל:

תודה רבה. חברי הכנסת, הדיון בחוק הוא דיון אישי. נרשם חבר הכנסת ירוחם משל כנואם.

ירוחם משל (המעורר):

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת, לעתים רחוקות קורה שלאחר שנפלת הצעה של חבר הכנסת מגישים הצעה נוספת בשם הממשלה באותו נושא.

אם אתה צודק, אדוני סגן השר, ואתה עומד להגיש הצעת חוק של חמישה ימי עבודה בשבוע, לא היית צריך להגיש את ההצעה הזאת. קודם תגיש את ההצעה בדבר חמישה ימי עבודה בשבוע. זהו חידוש לגבי ההצעה של חבר הכנסת מלמד. תגיש את ההצעה ונתייחס אליה.

אך אם אינך מתכוון להגיש הצעה בדבר חמישה ימי עבודה בשבוע, עשית דבר שלא ייעשה. אני מדבר על דברים שאמרת פה.

אנחנו היינו אלה שדרשנו חמישה ימי עבודה בשבוע. גם הצעה של חמישה ימי עבודה בשבוע לא פותחת את הנושא. אתה אומר, כאילו מתברר שכל העובדים מתפרצים לעבוד כשבתות. הצעת לדרוש כשביל העובדים יום מנוחה נוסף ואחרי כן אתה אומר שהעובדים רוצים לעבוד בשבת כדי לקבל 150%.

הבעיה העומדת לפנינו: האם אנחנו רוצים כלכלה מודרנית, תעשייה מודרנית? אתה, סגן שר העבודה והרווחה, צריך לדעת, שמפעלים שעריכים לעבוד 24 שעות — גם חמישה ימי עבודה בשבוע לא יפתרו להם את הבעיה.

יש פה שרים שהם מנהלים מפעלים והם יודעים מה המצב. אתה אמרת שיעבדו בשבת, "אם יש פגיעה רבה בכלכלה". ואם יש פגיעה קטנה בכלכלה? "בתהליך עבודה של סיפוק צרכים כלשהם. שלדעת שר העבודה הם חיוניים לציבור" או לחלק ממנו? — ואם לא חיוניים לציבור או לחלק ממנו? אם כל העבודה שלהם הולכת ליצוא?

משום כך אני חושב, שמה שאתה מציע גרוע ממה שהציע חבר הכנסת מלמד, וכפי שהצעתי להוריד את הצעת חבר הכנסת מלמד, אני מציע להסיר את ההצעה הזאת ולהצביע נגדה. זאת הצעתי ליושב-ראש — להוריד את ההצעה הזאת מסדריהיום.

היו"ר מ' שחל:

בבקשה, אדוני סגן שר העבודה והרווחה.

סגן שר העבודה והרווחה ב"צ רובין:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסת משל באמת העמיד דברים על עומדם והצעתו ראויה לשיקול דעת. מה אומר חבר הכנסת משל? אם אומנם אנחנו מתכוונים להגיש הצעת חוק לחמישה ימי עבודה בשבוע, ראוי שנשנה את התיקון הזה. ובכן, חבר הכנסת משל, אני סבור שההצעה שאתה מציע ראויה

נספחות

א. סדר-היום לשיבות קפ"ז — קפ"ט

- א. שאלות ותשובות.
 ב. סקירת שר האוצר על פעולות משרדו.
 ג. חוק הכשרות המשפטית והאפוסטרופוס (תיקון מס' 7).
 התשמ"ג — 1983 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
 ד. חוק לתיקון פקודת פשיטת הרגל, התשמ"ג — 1983
 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
 ה. חוק האפוסטרופוס הכללי (תיקון), התשמ"ג — 1983
 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
 ו. חוק נכי המלחמה בנאצים (תיקון מס' 11).
 התשמ"ג — 1983 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
 ז. סקירת שר החירות על פעולות משרדו — חשבת השר.
 ח. סיכומיה והצעותיה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה
 לדוחות על הביקורת ברשויות המקומיות.
 ט. הצעות לסדר-היום.
 י. חוק בית-הדין לעבודה (תיקון מס' 10). התשמ"ג — 1983
 (קריאה ראשונה).
- יא. תוכנית שיקום השכונות — הצעות חברי הכנסת ש'
 ארבל-אלמוזלינו, ג' כהן, מ' וילנר ומ' שטרית.
 יב. הקמת ועדת חקירה פרלמנטרית לפי סעיף 22 לחוק-יסוד:
 הכנסת, לבדיקת טיפול הממשלה בפניו סיני — הצעת
 חבר הכנסת מ' תריש.
 יג. מניעת כניסה של יהודים בעלי חזות דתית לאולם
 הנוסעים של נמל התעופה בן-גוריון — הצעת חבר
 הכנסת מ' הכהן.
 יד. פגיעה בערכי היסוד של היהדות, העם והמדינה בהצגות
 תיאטרון — הצעת חבר הכנסת ח' דרוקמן.
 טו. מחסור במיטות אשפוז לקשישים ולחולים כרוניים —
 הצעת חבר הכנסת ו' שם-טוב.
 טז. אנשי "שלום עכשיו" באפרת — הצעות חברי הכנסת א'
 אכטבי, י' כהן וח' פורת.
 יז. חוק שעות עבודה ומנוחה (תיקון מס' 6).
 התשמ"ג — 1983 (קריאה ראשונה).

ב. הצעות לסדר-היום לשיבות קפ"ח — קפ"ט

367. איומי המלחמה עם סוריה — הצעת חבר הכנסת מ' גור.
 368. הוצאת צה"ל מהרי-השוף והפרדת כוחות בחזית
 המזרחית של לבנון — הצעת חבר הכנסת ו' שם-טוב.
 369. ביצוע המלצות ועדת קצב בעניין קביעת שכר הלימוד
 במוסדות להשכלה גבוהה בשלמותן — הצעת חבר
 הכנסת י"ז אמיר.
370. הבטחת שיכון לחיילים משוחררים וזוגות צעירים
 בחורפיש — הצעת חברת הכנסת ש' ארבל-אלמוזלינו.
 371. האלימות בלשכות התעסוקה וגורמיה — הצעת חבר
 הכנסת א' הראל.

ג. הצעת חוק נכי המלחמה בנאצים (תיקון מס' 11), התשמ"ג — 1983

1. תיקון סעיף 13א
 בסעיף 13א לחוק נכי המלחמה בנאצים,
 התשי"ד — 1954 —
 (1) כסעיף קטן (ב), המלים "או ד4" — יימחקו.
 (2) אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:
 "(כ1) נפטר נכה שערב פטירתו היה זכאי לתגמול לפי
 סעיף 74 במשך תקופה רצופה של שלושה חודשים
2. תחולה
 חוק זה יחול על מי שנתאלמן אחרי פרסום חוק זה
 ברשומות.

ד. החלטה בדבר חלוקת הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 20), התשמ"ג — 1983

על-פי סעיף 121 לתקנון הכנסת מחליטה הכנסת להרשות
לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכיא בפניה חלק מחוק העונשין
(תיקון מס' 20), התשמ"ג — 1983, סעיפים 3, 4, 8, 9, 10 ו-11.
החוק הועבר מן הכנסת לוועדה אחר קריאה ראשונה ביום
כ' בחשוון התשמ"ב — (17.11.1981).

ה. הודעת סגן ראש הממשלה ושר החקלאות בעקבות מסקנות ועדת הכלכלה בנושא העסקת עובדי השטחים במושבים ובחקלאות*

ברצוני להודיעך כי מינתי ועדה ציבורית בראשותו של
סגן שר החקלאות מר פ' גרופר אשר בורקת את מכלול הנושא,
לרבות פתרונות חלופיים במקום הלנת עובדים במקומות
עבודתם, כמתחייב בסעיף 4 ממסקנות הוועדה.

לכבוד
מר מ' סבירור
יושב-ראש הכנסת
ירושלים

בברכה,
שמחה ארליך
שר החקלאות

א"ג,
הרגני מאשר קבלת מסקנות ועדת הכלכלה בנושא, העסקת
עובדי השטחים במושבים ובחקלאות.

העתק: מר פ' גרופר, סגן שר החקלאות.

* הונחו על שולחן הכנסת ביום ה' בשבט התשמ"ג (19 בינואר 1983).